

5892

287

Besti rahwa

Kasulime Kalender

1887.

Wiljandis Karow'i, Tallinnas Kluge &
Ströhm'i, Wassermann'i, Bödler'i ja Raftal'i,
Rakweres Kuhs'i, Paides Seidelberg'i, Lihu-
las Wüttner'i, Võltsamal Leihberg'i, Võrus
Vielrose, Valgas Rudolff'i, Peeterburgis
Seelandi'i, Kuressaares Th. Lange ja A. Sepp'i,
Värnus Jakobn & Co. ja Treusfeldt'i juures jaada.

Müüakse Tartus. H. Taakmann'i juures.

11136

number 1234

Tröndelandske Samfundet

Ennastet er at den 1. januar 1887
 i Tröndelandske Samfundet
 er indkommet et beløb af 1000
 kroner, som er indkommet af
 den 1. januar 1887 i Tröndelandske
 Samfundet.

Tröndelandske Samfundet

Besti rahwa Kasuline Kalender 1887

1212:2079

aasta tarwis pärast meie Issanda Jeesuse Kristuse sündimist.
 Sel aastal on 365 päewa.

Märkide seletus.

- Noor: kuu.   ● Esimene weerand.
- ⊙ Täis: kuu.   ⊙ Viimne weerand.

p. = püha. — hom. = hommikul. — e. l. = enne lõunat.
 m. ja ' = minut. — p. = pärast ehk päew. — õht. = õhtul.
 p. l. = pärast lõunat. — k. = kell. — t. = tund.

Päewa- ja kuu-warjutused.

Sel aastal warjutatakse päitest kaks korda: Esimene ring-
 wormiline päewa warjutus on 10. Beebruaril, mis Tartus
 mitte näha ei ole. Teine täieline päewa warjutus on
 6. Augustil, mis ka Tartus näha saab olema.

Kuud warjutatakse ka kaks korda: Esimene jauline kuu
 warjutus 27. Januaril ei ole Tartus näha. Teine jauline
 kuu warjutus 22. Juulil on Tartus näha.

Alasta jagude muutmised.

- 1) Kewade algab 9. Märtsil kellu 12 e. lõun.
- 2) Suwi algab 9. Juunil kellu 8 p. lõun.
- 3) Sügise algab 11. Septembril kellu 11 e. lõun.
- 4) Talw algab 10. Deetsembril kellu 5 hom.

Kaks ristifest (**). Nädala päewa arwu, numbri ees
 tähenbawad, et see on kiriku ehk froonu-püha, mis kirikus
 pühitsetakse; üks ainus (*) tähenbaw, et päew on mälestuse
 p., mis kirikus ei pühitseta, aga mill kohut ja fooli ei peeta.

Alta, Sumal!

Sell kuul on

Januar.

1.

Wõtkem, wennad, unest jõudu
Uuel aastal, uel' tööle!
Hoidgem kõrgel oma sõudu,
Pangem tõe mõõga wõõle.
Nest see, kes tõe nõuab,
Sumaluse poole jõuab.

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.

Nääri p.	Kristuse ümbertõikamisest.	Euul. 2, 21.
**1 Neljap.	Nääri päew.	
2 Reede	Ubel, Set	Külmad ilmad.
3 Laup.	Enof	

Pühap. p. Nääri p. — Jeesus põgeneb Egiptuse maale. Mat. 2, 13—23.

4 Pühap.	Metusala	☾ 5, 9' p. l.
5 Esmasp.	Simeon	Selge.

6 Teisip. **3 Runinga p.

7 Keisnäd.	Melchior	
8 Neljap.	Errart	Lumefadu.
9 Reede	Kaspar	
10 Laup.	Paawli päew.	Luisfab.

1. Püh. p. 3. Run. p. — 12 aastane Jeesus templis. Euul. 2, 41—52.

11 Pühap.	Higinius	
12 Esmasp.	Rein	☾ 4, 48' e. l.
13 Teisip.	Hilarius	
14 Keisnäd.	Robert	Udune.

31 päewa.

Nääri-kuu.

15 Neljap.	Feliz	
16 Reede	Ersmann	Selge.
17 Laup.	Tõnise päew.	

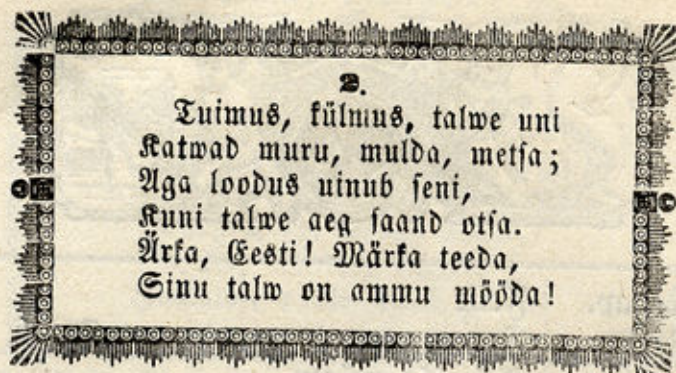
2. Püh. p. 3 Run. p. — Putmad kaana linnas. Joann. 2, 1—11.

18 Pühap.	Erwaim	Lumefadu.
19 Esmasp.	Saara	
20 Teisip.	Fab. Sebast.	☾ 10, 13' e. l.
21 Keisnäd.	Agnes	Udune ja kül.
22 Neljap.	Vinsent	
23 Reede	Emerentia	
24 Laup.	Timoteus	Luisfab.

3. Püh. p. 3 Run. p. — Pidalitõbine ja päämehe sulane. Mat. 8, 1—13.

25 Pühap.	Paawli ümb.	
26 Esmasp.	Hans	Udune.
27 Teisip.	Krysostomus	☾ 12, 1' p. l.
28 Keisnäd.	Kaarel	
29 Neljap.	Samuel	
30 Reede	Ludowika	Heitlik ilm.
31 Laup.	Polikarpus	

1 jaanuaril tõuuseb päike: l. 8, 41 m., läh. alla: l. 3, 35 m.
 11 — — — — 8, 27 — — — — 3, 28
 21 — — — — 8, 7 — — — — 4, 28

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.

9. P. e. Krist. ülest. P. — Tõdtegiad wiinamäel. Mat. 20, 1—16.

1 Pühap.	Brigita	Selge.
*2 Esmasp.	Kuunla p. Maarja p.	
3 Teisip.	Hanna	☾ 3, 19' e. l.
4 Keisn.	Weronika	
5 Neljap.	Agate	Lume sadu.
6 Reede.	Doora	
7 Laup.	Rikard	Külmetab.

8. P. e. Krist. ülest. P. — Külwajast. Luuk. 8, 4—15

8 Pühap.	Salomon	Parajad ilmad,
9 Esmasp.	Apollonius	
10 Teisip.	Paulina	☉ 11, 27' p. l.
11 Keisn.	Eüwrosina	
12 Neljap.	Karolina	Lume sadu.
*13 Reede	Beeninga	
*14 Laup.	Walentin	Luislab.

} Wõi
nädal.

Paastu Pühap. — Kristuse kannatamisest. Luuk. 18, 31—43.

15 Pühap.	Israel	Sula.
16 Esmasp.	Juula	
17 Teisip.	Wastla päew	Tuuline.
18 Keisn.	Tuha päew.	
19 Neljap.	Eufanna	☉ 2, 54' e. l.
20 Reede	Eufarius	
21 Laup.	Ellu	Räntsakas.

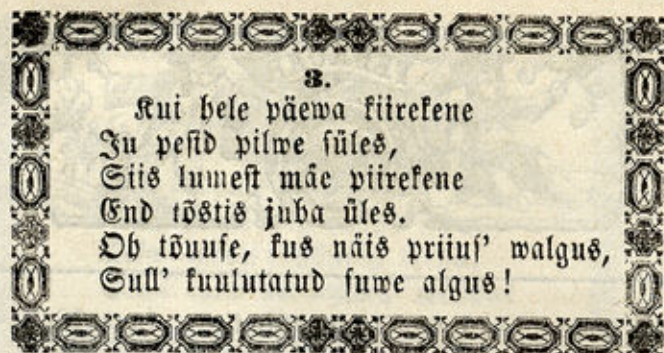
1. Pühap. paastus. — Kristust kiusatakse. Mat. 4, 1—11.

22 Pühap.	Peetri p.	Külmetab.
23 Esmasp.	Jobst	
24 Teisip.	Madise p.	
**25 Keisn.	Walwe päew	{ ☉ 10, 21' p. l.
**26 Neljap.	Neſtor	{ 1. Kwatember.
	Keisri h. sünbimise päew.	
27 Reede	Klaudius	Luislab.
28 Laup.	Justus	

1 weebuaril tõuuseb päike: E. 7, 41 m., läh. alla: E. 4, 49 m
11 — — — — — 7, 17 — — — — — 5, 13 —
21 — — — — — 6, 48 — — — — — 5, 36 —

Märts.

Sell kuul on

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
2. Pühap. paastus. — Kananea-maa naene. Mat. 15, 21—28.		
1 Pühap.	Albinus	Räntsakas.
**2 Esmasp.	Lowisa Keisri h. trooni pär. päew	
3 Teisip.	Kunifunda	Udune.
4 Keisnäd.	Adrian	☾ 3, 29' p. l.
5 Neljap.	Meeta	
6 Reede	Gotwrid	Lumesadu.
7 Laupäew	Perpetua	
3. p. paastus. Kristus ajab kurja waimu wälja. Luuk. 11, 14—28.		
8 Laup.	Esüprian	
9 Pühap.	Prudentius	Reu. h. l. 12 l.
10 Esmasp.	Jenni	Selge ilm.
11 Teisip.	Konstantin	
12 Keisnäd.	Gregor	☉ 5, 56' p. l.
13 Neljap.	Ernst	
14 Reede	Matilde	

4. p. paastus. Kristus sõdab 5000 meest. Joann. 6, 1—15
15 Laupäew Eugus Pehme tuul.

31 päewa

Paastu-kuu.

16 Esmasp.	Gabriel	
17 Teisip.	Truuta	Hiiske.
18 Keisn.	Patritsius	
19 Neljap.	Joosep	
20 Reede	Rupert	☾ 3, 39' p. l.
21 Laup.	Beenedikt	

5. p. paastus. — Teesust wisatakse kiwibega. Joan. 8, 46—59.

22 Pühap.	Rahwael	Sahe tuul.
23 Esmasp.	Leowil	
24 Teisip.	Rasimir	Wihma sadu.
*25 Keisnäd.	Paastu Maarja p.	
26 Neljap.	Maanuel	
27 Reede	Gustav	☉ 7, 26' e. l.
28 Laup.	Gideon	

6. p. paastus. — Kristuse sisesõitmisest. Mat. 21, 1—9.

29 Pühap.	Palmi puude p.	Heitlik ilm.
30 Esmasp.	Adonis	
31 Teisip.	Toots	Tuuline.

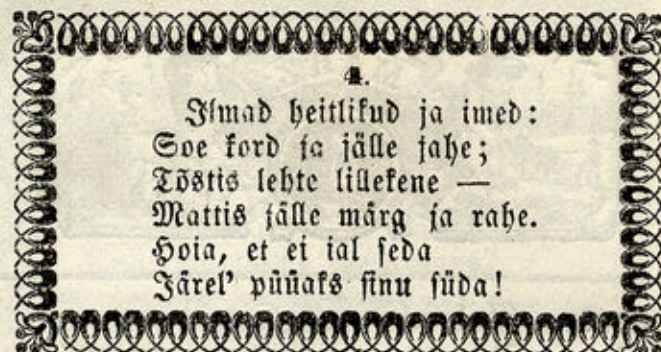
1 märtsil tõuuseb päike: l. 6, 25 m., läh. alla: l. 5, 56 m.
11. — — — — 5, 57 — — — — 6, 18 —
21. — — — — 5, 28 — — — — 6, 41 —

April.

Sell tuul on

30 päewa

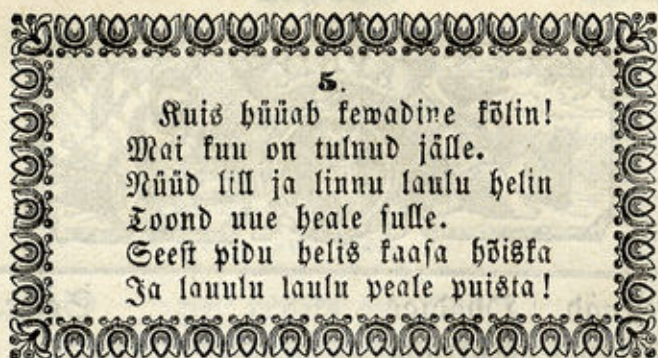
Jüri - tuu.

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Keßnäd.	Teodora	Udune.
**2 Neljap.	Suur Neljap.	
**3 Keede	Suur Keede	☾ 5, 40' e. l.
*4 Laup.	Ambrosius	
Eihawõtte Püha. — Kristuse ülestõusmisest. Mark. 16, 1—8.		
**5 Pühap.	1. Eihawõtte p.	
**6 Esmasp.	2. Eihawõtte p.	Wilu tuul.
*7 Teisip.	Aaron	
*8 Keßnäd.	Eiborius	Wihma sadu.
*9 Neljap.	Pogislaus	
*10 Keede	Esefiel	☾ 10, 40' e. l.
*11 Laup.	Hermann	Selge ilm.
1. p. p. ülest. p. — Kinnipandud uuest. Joann. 20, 19—31.		
12 Pühap.	Julius	
13 Esmasp.	Iustinus	Jah.
14 Teisip.	Eiburtius	

15 Keßnäd.	Obadias	Selge.
16 Neljap.	Karistus	
17 Keede	Kuudolhw	
18 Laup.	Walerian	Tuuline.
2. p. p. ülest. p. — Hea tarjane. Joann. 10, 11—16.		
19 Pühap.	Simon	☾ 12, 47, e. l.
20 Esmasp.	Sulpitius	9. kühwi näd.
21 Teisip.	Siim	
22 Keßnäd.	Kajus	Selged ilma- tesed.
23 Neljap.	Jüri päew	
24 Keede	Albert	
25 Laup.	Markuse päew	☾ 3, 48' p. l.
3. p. p. ülest. p. — üürilese aja pärast. Joann. 16, 16—23.		
26 Pühap.	Ettefias	8. kühwi
27 Esmasp.	Anastasiu	
28 Teisip.	Teresia	Wihmasadu ja tuul.
29 Keßnäd.	Raimund	
30 Neljap.	Erastus	Udune.

1. aprillil tõuuseb päike: l.	4, 57 m.,	läh. alla: l.	7, 5 m.
11. — — —	4, 29 — —	— — —	7, 28 —
21. — — —	4, 5 — —	— — —	7, 51 —

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.

1 Reede	Wolbri päew	Hea ilm.
2 Laup.	Siigismund	☾ 10, 4' p. l.

4. p. p. ülest. p. — Kristuse ärastatusest. Joann. 16, 5—15.

3 Pühap.	† leidmise p.	7. lülvi nädal.	
4 Esmasp.	Lorentina		Müristab.
5 Teisip.	Kottard		
**6 Keisnäd.	Diitrik		Wihma sadu.
7 Neljap.	Setta		
8 Reede	Stanislaus		Soojemad
*9 Laup.	Rigula päew		ilmad.

5. p. p. ülest. p. — Sigest palumiseft. Joann. 16, 23—30.

10 Pühap.	Kordian	6. fulwi nädal.	☾ 12, 52' e. l.
11 Esmasp.	Pankrafius		
12 Teisip.	Neero		
13 Keisnäd.	Serwaatfius		Heitlikud ilmad.
**14 Neljap.	Taewa minem.		

**15 Reede.	Sohwia	Keldri Herratroomimise p.	nädal	Pilwine.
16 Laup.	Peep			
6. p. p. ülest. p. — Koemustaja. Joann. 15, 26, 27, 16, 1—4.				
17 Pühap.	Herbert		5. fulwi nädal.	☾ 7, 6' e. l.
18 Esmasp.	Cerif			
19 Teisip.	Wilip			Soo ilm.
20 Keisnäd.	Florian			
21 Neljap.	Triinu			Wihma sadu.
22 Reede	Emilia			
23 Laup.	Leontine			

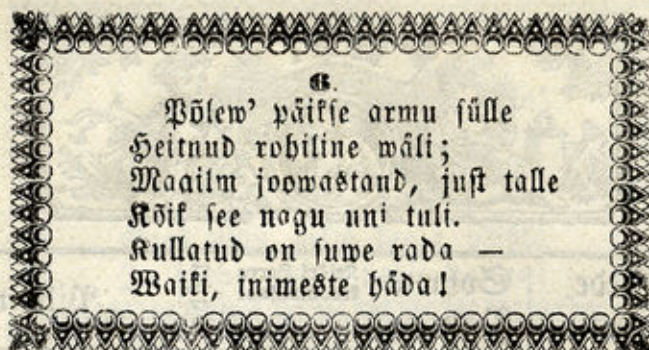
Neli pühi. — Pühast Waimust. Joann. 14, 23—31.

**24 Pühap.	Neli pühi	4. fulwi nädal.	☾ 12, 25' e. l.
**25 Esmasp.	Teine pühi		
26 Teisip.	Eduard		(2. Kwatember.)
27 Keisnäd.	Ludolw		
28 Neljap.	Willem		Soo, wihm.
29 Reede	Maksimilian		
30 Laup.	Wigand		

Kolmainu Jumala p. — Jeesus ja Nikodemus. Joann. 3, 1—15.

31 Pühap.	Alide		Udune.

1. mail tõusse päike: t. 3, 41 m., läh. alla: t. 8, 13 m.					
11. — — — — — 3, 21 — — — — — 8, 33 —					
21. — — — — — 3, 6 — — — — — 8, 50 —					

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Esmasp.	Emilia	☾ 3, 21' p. l. Soe wihm. Selge.
2 Teisip.	Emma	
3 Keisnäd.	Eisu	
4 Neljap.	Widerika	
5 Reede	Bonifasius	
6 Laup.	Artus	

1. p. p. 3. a. J. p. — Riias mees ja Saatsarus. Suut. 16, 19—31.

7 Pühap.	Lukretsia	2. fulwi nädal. ☉ 12, 39' p. l. Sum. h. f. 8 p. l. Udune ilm. Soe.
8 Esmasp.	Medardus	
9 Teisip.	Bertram	
10 Keisnäd.	Blawius	
11 Neljap.	Barnabas	
12 Reede	Liina	
13 Laup.	Tobias	

2. p. p. 3. a. J. p. — Suurest õhtu söömaajast. Suut. 14, 16—24

14 Pühap.	Letlow	

15 Esmasp.	Widu	1. fulwi nädal. Range soe. ☉ 11, 48' e. l. Müristab.
16 Teisip.	Justina	
17 Keisnäd.	Rifander	
18 Neljap.	Homer	
19 Reede	Kert	
20 Laup.	Wlorian	

3. p. p. 3. a. J. p. — Arakadunud lambast. Suut. 15, 1—10.

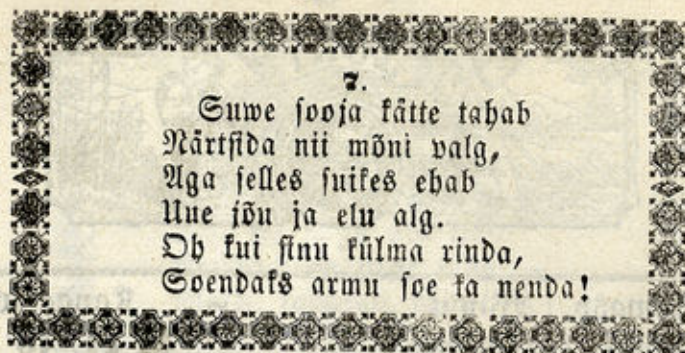
21 Pühap.	Rahel	Wihma sadu. ☉ 10, 21' e. l. Heitlikud ilmad.
22 Esmasp.	Liit	
23 Teisip.	Basilius	
**24 Keisnäd.	Saani päew	
25 Neljap.	Wiu	
26 Reede	Jeremias	
27 Laup.	7 magaja päew	

4. p. p. 3. a. J. p. — Olge armulised. Suut. 6, 36—42.

28 Pühap.	Josua	Wihma sadu.
*29 Esmasp.	Petri Paawl. päew	
30 Teisip.	Paawli mälet. päew	

1. juunil tõuuseb päike: t. 2, 57 m., läh. alla: t. 9, 3 m.

11.	—	—	2, 56	—	—	—	9, 7	—
21.	—	—	3, 2	—	—	—	9, 4	—

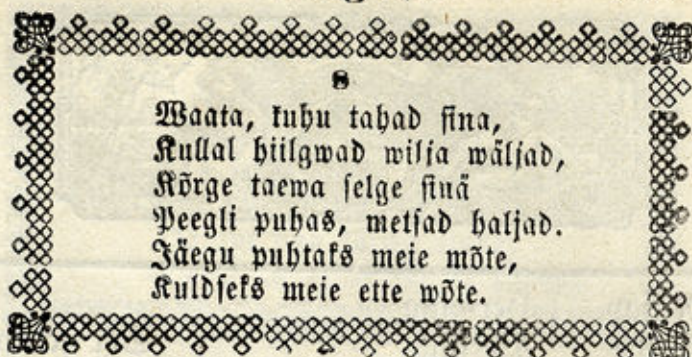

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Keßnäd.	Leobald	☾ 8, 44' e. l. Range soe.
2 Neljap.	Heina, Maarja p.	
3 Keede	Kornelius	
4 Laup.	Ulrik	
5. p. p. 3. a. J. p. — Rohkest kala-saagist. Enak. 5, 1—11.		
5 Pühap.	Anselm	☉ 10, 37' p. l.
6 Esmasp.	Hektor	
7 Teisip.	Demetrius	
8 Keßnäd.	Kilian	
9 Neljap.	Kirillus	☾ 10, 37' p. l.
10 Keede	7 wennaste päew	
11 Laup.	Emmeline	
6. p. p. 3. a. J. p. — Wariseride õigusest. Mat. 5, 20—26.		
12 Pühap.	Hindrik	☾ 4, 17' p. l.
13 Esmasp.	Mareti päew	
14 Teisip.	Bonavent	
15 Keßnäd.	Apostl. lahkum.	

16 Neljap.	Hermina	
17 Reede	Aleksius	☾ 10, 27' p. l.
18 Laup.	Rosina	
7 p. p. 3. a. J. p. — 4000 mehe sündmisest. — Mark. 8, 1—9.		
19 Pühap.	Haraldus	☉ 10, 27' p. l.
20 Esmasp.	Elias	
21 Teisip.	Daniel	
**22 Keßnäd.	Maria Mg. p.	☉ 10, 27' p. l.
23 Neljap.	Adelheid	
24 Reede	Kristina	☾ 10, 27' p. l.
25 Laup.	Jakobi päew	
8. p. p. 3. a. J. p. — Bale-prophetitest. Mat. 7, 15—23.		
26 Pühap.	Anna	
27 Esmasp.	Marta	☉ 10, 27' p. l.
28 Teisip.	Pantalon	
29 Keßnäd.	Olewi päew	☾ 10, 27' p. l.
30 Neljap.	Rosalie	
31 Reede	Kristoried	☉ 10, 27' p. l.

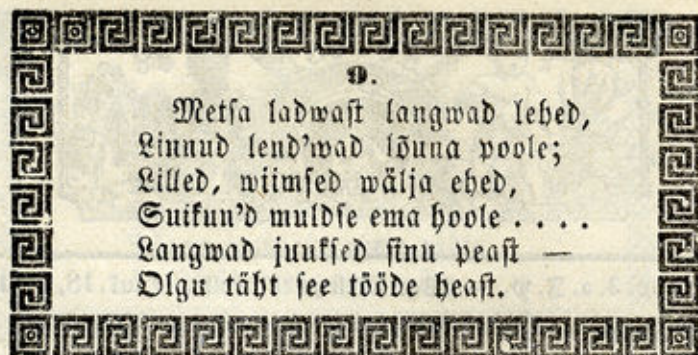
1. juulil tõuuseb päike: E. 3, 15 m., läh. alla: E. 8, 53 m.
11. — — — — — 3, 33 — — — — — 8, 37 —
21. — — — — — 3, 50 — — — — — 8, 17 —

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
1 Laup.	Peetri wang. ol.	☾ 1, 23' e. l.
9. p. p. 3. a. J. p. — ütlekohtusest majapidajast. Luuk. 16, 1—9.		
2 Pühap.	Hannibal	Pilwine.
3 Esmasp.	August	
4 Teisip.	Dominikus	Ilusad
5 Kesk-näd.	Dswald	ilmad.
*6 Kolmap.	Krist. äraselet. p.	
7 Reede	Lõnu	☉ 7, 25' e. l.
8 Laup.	Gottlieb	
10. p. p. 3. a. J. p. — Jerusalemma ärarilmisest. Luuk. 19, 41—48		
9 Pühap.	Romanus	Heitlik ilm.
10 Esmasp.	Lauritsa p.	Wilu wihm
11 Teisip.	Olga	ja tuul.
12 Kesk-näd.	Klara	☾ 10, 8' p. l.
13 Kolmap.	Made	
14 Reede	Eusebius	
*15 Laup.	Rukh. Maar. p.	

11. p. p. 3. a. J. p. — Wariserist ja tõlnerist. Luuk. 18, 9—14.		
16 Pühap.	Isak	
17 Esmasp.	Henning	Segased
18 Teisip.	Helena	
19 Kesk-näd.	Seebald	ilmad.
20 Kolmap.	Bernhard	
21 Reede	Rut	☉ 12, 59' p. l.
22 Laup.	Wilibert	
12. p. p. 3. a. J. p. — Kurdist ja keeletumast. Mark. 7, 31—37.		
23 Pühap.	Sakarias	Selge.
24 Esmasp.	Pärtli päew	
25 Teisip.	Ludwig	
26 Kesk-näd.	Natalie	Ilusad
27 Kolmap.	Sephart	ilmad.
28 Reede	Auguste	
*29 Laup.	Taani pea mah. p.	☾ 4, 50' p. l.
13. p. p. 3. a. J. p. — Preester ja Saamaria-meis. Luuk. 10, 23—37.		
**30 Pühap.	Aleksander Keisri h. n. p.	Tuuleline.
31 Esmasp.	Rebecka	
1. augustil tõusse päike: k. 4, 18 m. läh. alla: k. 7, 58 m.		
11. — — — — —	4, 40 — — — —	7, 24 — — — —
21. — — — — —	4, 54 — — — —	6 56 — — — —

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.

1	Teisip.	Elidius	Head
2	Reßknäd.	Elisa	
3	Neljap.	Berta	ilmad.
4	Reede	Meus	
5	Laup.	Natanael	● 3, 46' p. l.

14. p. p. 3. a. J. p. — Kümnest pidalitöbiseft. Luul. 17, 11—19.

6	Pühap.	Magnus	Udune ja
7	Esmaßp.	Regina	
*8	Teisip.	Maria sündim. p.	wihmasadu.
9	Reßknäd.	Pruno	
10	Neljap.	Albertine	Süg. h. f. 11 e. l.
11	Reede	Gerard	
12	Laup.	Sirus	● 6, 51' e. l.

15. p. p. 3. a. J. p. — Mammonast. Mat. 6, 24—34.

13	Pühap.	Amatus	Selge ilm.
*14	Esmaßp.	Risti ülend. p.	

15	Teisip.	Nikodemus	(3. Kwatendl er.)
16	Reßknäd.	Jakobina	
17	Neljap.	Lambertus	Pilwine.
18	Reede	Lõnts	
19	Laup.	Lints	

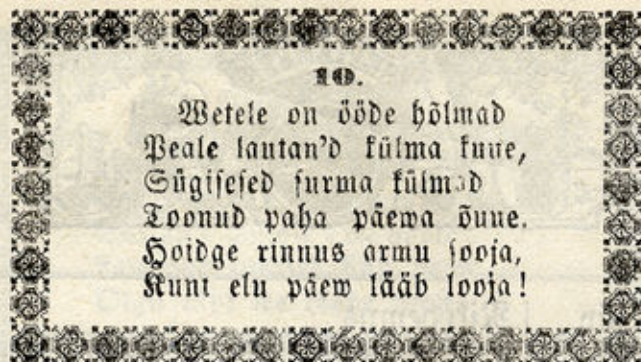
16. p. p. 3. a. J. p. — Raini-linna furnust. Luul. 7, 11—17.

20	Pühap.	Jaana	● 5, 34' e. l.
21	Esmaßp.	Matteuse päew	Wihmasadu.
22	Teisip.	Morits	
23	Reßknäd.	Hosea	Wilu tuul.
24	Neljap.	Joann. saamise p.	
25	Reede	Klewas	
*26	Laup.	Joann. õpet. p.	

17. p. p. 3. a. J. p. — Wec-töbiseft. Luul. 14, 1—11.

27	Pühap.	Adolw	● 6, 44' e. l.
28	Esmaßp.	Wenzeslaus	
*29	Teisip.	Mihkli päew	Pilwine.
30	Reßknäd.	Hieronimus	

1. septembril tõuuseb päike: £. 5, 26 m., läh. alla: £. 6, 25 m
11. — — — — — 5, 48 — — — — — 5, 56 —
21. — — — — — 6, 10 — — — — — 5, 28 —

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.
*1 Neljap.	Maarja k. ja eesp.	Tähe tuul.
2 Reede	Wolrat	
3 Laup.	Simson	
18. p. p. 3. a. J. p. — Suuremast kaksust. Mat. 22, 34—46.		
**4 Pühap.	Lõikuse Püha.	● 12, 22' e. l.
5 Esmasp.	Amalie	
6 Teisip.	Siinaf	
7 Kesk-näd.	Maali	Pilwine.
8 Neljap.	Samuel	Rantsakas.
9 Reede	Jaak	
10 Laup.	Urvid, Mai	
19. p. p. 3. a. J. p. — Alwatus inimesest. Mat. 9, 1—8.		
11 Pühap.	Burghard	● 7, 32' p. l.
12 Esmasp.	Walwriid	
13 Teisip.	Angelus	
14 Kesk-näd.	Kai	Wilsu tuul.
15 Neljap.	Hedwig	Lumesadu.

16 Reede	Teetla	Külmad ilmad.
17 Laup.	Wlorentin	
20. p. p. 3. a. J. p. — Pulma riidest.		Mat. 22, 1—14.
**18 Pühap.	Lutheruse õige usu üleswõtm. püha.	● 11, 18' p. l.
19 Esmasp.	Luutsius	
20 Teisip.	Woolitsian	
21 Kesk-näd.	Ursal	
*22 Neljap.	Raasani p. Maarja p.	
23 Reede	Sewerin	Wilsud udused ilmad.
24 Laup.	Hortensia	
21. p. p. 3. a. J. p. — Kuninga-mehe pojast.		Joann. 4, 47—54.
25 Pühap.	Krispin	Tuuline ilm.
26 Esmasp.	Amandus	● 6, 49' p. l.
27 Teisip.	Kapitolin	
28 Kesk-näd.	Simon Juudas	Pilwine.
29 Neljap.	Hels	
30 Reede	Ubsalon	Lume sadu.
31 Laup.	Wolhwgang	

1. oktoobril tõuuseb päike: k. 6, 32 m. läh. alla: k. 5, 0 m.
 11. — — — 6, 55 — — — 4, 33 —
 21. — — — 7, 19 — — — 4, 8 —

11.

Lumi läbi akna täna
Pakub oma külmi käsi,
Aga iialgi ei fina
Ennast warem peitmast wäsi.
Woorus, arm, end nenda peida,
Kui sind ilm sin tahab püüda!

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmised.

22. p. p. 3. a. 3. p. — Kavalast sulastest. Mat. 18, 23—35.

1 Pühap.	Pühade päew	Tuuliue ja külm.
2 Esmasp.	Hingede päew	● 9, 55' e. l.
3 Teisp.	Tõleman	Lumefadu.
4 Restnäd.	Otto	
5 Neljap.	Lotta	
6 Reede	Leonhard	
7 Laup.	Enno	

23. p. p. 3. a. 3. p. — Kohtu rahast. Mat. 22, 15—22.

8 Pühap.	Aleksandra	Selge.
9 Esmasp.	Leodor	
10 Teisp.	Martin Luther	● 12, 30' p. l.
11 Restnäd.	Martin piiskop	
12 Neljap.	Toonas	Udune ja külm.
13 Reede	Eugen	
**14 Laup.	Widrik, Ap. Keiserinna sünd p	

24. p. p. 3. a. 3. p. — Päämehe tütar n. weritöö. naene. Mat. 9, 18—26.

15 Pühap.	Leopold	Lumefadu.

16 Esmasp.	Ottomar	Head ilmad.
17 Teisp.	Hugo	● 5, 7 p. l.
18 Restnäd.	Esra	
19 Neljap.	Elisabet	
20 Reede	Amos	Pilwine.
*21 Laup.	Maria ohw. päew	

25. p. p. 3 a. 3. p. — Jerusalemma ärarikmised. Mat. 24, 15 28.

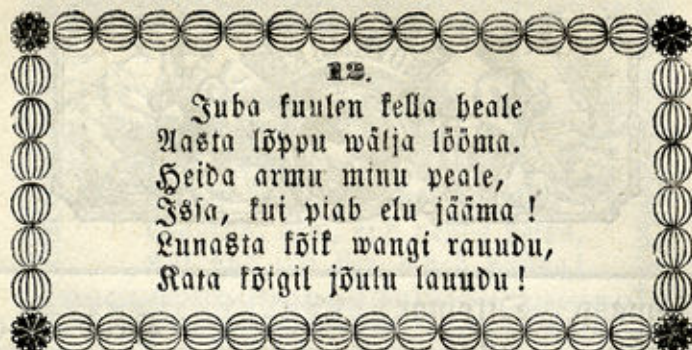
**22 Pühap.	Surante püha	Lumefadu.
23 Esmasp.	Eleonora	
24 Teisp.	Toofias	Tuul.
25 Restnäd.	Katrina päew	● 4, 57' e. l.
26 Neljap.	Konrad	
27 Reede	Paabu	Külmetab.
28 Laup.	Günther	

1. Kristuse tule. p — Kristuse sisesõitmisest. Mat. 21, 1—9.

29 Pühap.	Ewart	Wagane ja selge ilm.
30 Esmasp.	Andrese päew	

1. novembril tõuseb päike: E. 7, 46 m., läh. alla: E. 3, 43 m.

11.	—	—	—	8, 8	—	—	—	3, 24
21	—	—	—	8, 28	—	—	—	3, 11

Nädalad ja nädala päewad.	Nimed.	Kuu ja ilma muutmisel.
1 Teisip.	Arnold	☉ 9, 8' p. l.
2 Keisnäd.	Kärsna	
3 Neljap.	Kola	
4 Reede	Barba	Külmad ilmad.
5 Laup.	Sabina	

2. Kr. tulem. p. — Wiimse päewa tähtedest. Luuk. 21, 25—36.

**6 Pühap.	Rigula p. Troonipärija nimedpäew.	Lumesadu.
7 Esmasp.	Antonia	
8 Teisip.	Maria saam. p.	Luislab.
9 Keisnäd.	Juhkum	{ ☉ 8, 48' e. l. Talw h. f. 5 e. l.
10 Neljap.	Judit	
11 Reede	Woldemar	Sula.
12 Laup.	Liili	

3. Kristusetulem. p. — Joannes wangi-tornis. Mat. 11, 2—10.

13 Pühap.	Lutfia	Räntsakas.
14 Esmasp.	Rikastus	

15 Teisip.	Johanna	(4. Kwatember.) Selge. ☉ 10, 1' e. l.
16 Keisnäd.	Albina	
17 Neljap.	Hinno	
18 Reede	Kristohw	
19 Laup.	Lot	

4. Kristuse tulem. p. — Joannese tunnistus. Joann. 1, 19—28.

20 Pühap.	Abraham	Lähäb külmemaks.
21 Esmasp.	Tooma päew	
22 Teisip.	Beata	☉ 1, 30' p. l. Heitlik ilm.
23 Keisnäd.	Tohwer	
24 Neljap.	Adam, Gewa	☉ 1, 30' p. l. Heitlik ilm.
**25 Reede	1. Jõulu p.	
**26 Laup.	2. Jõulu p.	

Pühap. p. Jõulu p. — Simeon ja Hanna. Luuk. 2, 33—40.

*27 Pühap.	Ewang. Joann.	Lumesadu.
28 Esmasp.	Süüta laste päew	
29 Teisip.	Noa	Pehmed ilmad
30 Keisnäd.	Daawid	
31 Neljap.	Silwester	

1. deetsembril tõuseb päike: t. 8, 44 m., läh. alla: t. 3, 5 m.

11.	—	—	8, 51	—	—	3, 7	—
31.	—	—	8, 51	—	—	3, 17	—

Sündinud asjade aja- arv.

Maa- ilma loomiseft arwatakse	5836	aast.
Kristuse sündimiseft	1887	—
Tartu ehitamiseft	857	—
Tallinna ehitamiseft	668	—
Raamatu-trükkimise ülesõõtmiseft	447	—
Lutheruse õige usu ülesõõtmiseft	370	—
Peterburi linna ehitamiseft	184	—
Wene riigi walitsuse alustuseft meie maal ...	177	—
Suure kooli alustuseft Tartus	85	—
Rõuge-panemise hakatuseft	84	—
Prantsuse Wene maale tulemiseft ja Moskwa linna põlemiseft	75	—
Meie R. H. Aleksandri III. walitsuse hakatuseft	7	—

Sel aastal näitab tunnipakk.

1. Jaanuaril 9 minutit tunnikellast ette.
1. Weebuaril 14 min. — —
1. Märtsil 10 minutit — —
1. Aprillil 1 minut — —
1. Mail 4 minutit tunnikellast tagasi.
1. Juunil tunnikellaga ühte.
1. Juulil 5 minutit tunnikellast ette.
1. Augustil 5 minutit — —
1. Septembril 4 minutit tunnikellast tagasi.
1. Oktobril 14 minutit — —
1. Novembril 16 min. — —
1. Deetsembril 6 min. — —

Kroonupühad,

mis kiriku seaduse järel maa- kirikutes tulewad pühitseda.

- 1) Kõnnla kuu 26. päewal. Keisri Majesteedi ja kõige Wene-riigi Walitseja Aleksandri Aleksandrowitsshi sündimise päew.
- 2) Paastu kuu 2. päewal. Keisri Majest. ja kõige Wene-riigi Walits. Aleksander Aleksandrowitsshi trooni pär. p.
- 3) Lehekuu 6. päewal. Suurwürsti ja Troonipärija Nikolai Aleksandrowitsshi sündimise päew.

- 4) Lehekuu 15. päewal. Meie Keisri Aleksander Aleksandrowitsshi troonimise päew.
- 5) Heina- k. 22. p. Keiserinna Maria Feodorowna nimep.
- 6) Õikuse-kuu 30. päewal. Meie kõrge Keisri Aleksandri Aleksandrowitsshi nime päew.
- 7) Talwe-kuu 14. päewal. Keiserinna Maria Feodorowna sündimise päew.
- 8) Jõulu-kuu 6. päewal. Suurwürsti ja Troonipärija Nikolai Aleksandrowitsshi nime päew.

Meie suure Wene-Keisri suguwõsa.

Aleksander III. Aleksandrowitsch, kõige Wene riigi Jsewalitseja, Keiser, ja Põhla Kuningas j. n. e. j. n. e., on sündinud 26. Weebuaril 1845.

Maria Feodorowna, Keiserinna, Daani kuninga tütar, 1. sünd. 14. Novembril 1847. — Nende lapsed:

- 1) Nikolai Aleksandrowitsch, Suurwürl ja Wene riigi auusärje pärija, sünd. 6. Mail 1868.
  - 2) Gregor Aleksandrowitsch, Suurw., sünd. 27. Apr. 1871.
  - 3) Aseija Aleksandrowna, Suurw., s. 25. Märtsil 1875.
  - 4) Michail Aleksandrowitsch, Suurw., sünd. 22. Nov. 1878.
  - 5) Olga Aleksandrowna, Suurw., s. 1. Juunil 1882.
- Keisri Herra mennad ja õde, kes õndsas suure Keisri Aleksandri II. lapsed:

- 1) Wladimir Aleksandr., Suurwürl, s. 10. Aprillil 1847 Tema abikaas, hertsogina Maria, Suurhertsogi Mel- lenburg-Schwerini tütar; nende lapsed:
  - 1) Kirill Wladimirowitsch, Suurw., s. 30. Sept. 1876.
  - 2) Boris Wladimirowitsch, s. 12. Nov. 1877.
  - 3) Andreas Wladimirowitsch, s. 2. Mail 1879.
  - 4) Helena Wladimirowna, s. 18. Jan. 1882.
- 2) Aleksei Aleksandr., Suurwürl, s. 2. Jaanuaril 1850.
- 3) Maria Aleksandrowna, Suurwürlina, sünd. 5. Okt. 1853. Paulatatud 11. Jan. 1874 Inglismaa prints Alfred, hertsog von Edinburgiga.
- 4) Sergei Aleksandrowitsch, Suurwürl, s. 29. Apr. 1857. Tema abikaasa: Elisabet Mawrilijewna, Suurw. (Saksen-Altenburgi Hertsogitütar. Paulat. 15. Aprillil 1884

5. Pawel Aleksandrowitsch, Suurw. f. 21. Sept. 1860
Õnna kadund suure Keisri Nikolai I. lapsed:
- a) Konstantin Nikolajewitsch, Suurwürst, sündinud
9. Septembril 1827. Tema abikaasa: Aleksandra
Joselowna, Suurwürstina, Saksen-Altenburgi Hert-
sogi tütar, sündinud 26. Juunil 1830. Nende lapsed:
- 1) Nikolai Konstantinowitsch, Suurwürst, sünd.
2. Febr. 1850.
  - 2) Olga Konstantinowna, Suur-
würstina, sünd. 22. Aug. 1851. Paulatub 15. Oktob.
1867 Krefa-kuningaga.
  - 3) Wera Konstantinowna,
Suurwürstina, sünd. 4. Febr. 1854.
  - 4) Konstantin
Konstantinowitsch, Suurwürst, sünd. sel 10. Aug.
1858. Tema abikaasa: Elisabeth Feodorowna, Suur-
würst., Hesseni Hertsogi tütar. Paulat. 3. Juunil 1884.
  - 5) Dmitri Konstantinowitsch, Suurwürst,
sünd. 1. Juunil 1860.
  - 6) Wjatscheslaw Konstan-
tinowitsch, Suurwürst, sünd. 1. Juulil 1862.
- b) Nikolai Nikolajewitsch, Suurwürst, f. 27. Juul. 1831
Tema abikaasa: Aleksandra Petrowna, Suurwür-
stina, Holstein-Oldenburgi printsi tütar, sünd. 21. Mail 1838.
Nende lapsed: 1) Nikolai Nikolajewitsch, Suur-
würst, sünd. 6. Novembril 1856. 2) Peter Nikola-
jewitsch, Suurwürst, sündinud 10. Januaril 1864.
- c) Michail Nikolajewitsch, Suurwürst, sünd. 13. Oktob.
1832. Tema abikaasa: Olga Feodorowna, Suur-
würstina, õnna Badeni Suurhertsogi tütar, sünd. 8.
Septembril 1839. — Nende lapsed:
- 1) Nikolai Michailowitsch, Suurwürst, sündinud
14. Aprillil 1859.
  - 2) Anastasia Mihailowna,
Suurwürstina, sündinud 16. Juulil 1860.
  - 3) Michail
Michailowitsch, Suurwürst, on sünd. 4. Oktobr. 1861.
  - 4) Georg Michailowitsch, Suurw., f. 11. Aug. 1863.
  - 5) Aleksander Michailowitsch, f. 1. Aprillil 1866.
  - 6) Sergei Michailowitsch, Suurw., f. 25. Sept. 1869.
  - 7) Aleksei Michailowitsch f. 16. Detfbr. 1875.
- d) Olga Nikolajewna, Suurwürstina, sündinud 30.
Augustil 1822. Paulatub Württembergi-kuninga Karl
Friedrich Aleksandriaa. sünd. 22. Febr. 1823.

- e) Surnud Suurwürstina Maria Nikolajewna ja Hert-
sog Maksimilian Leuchtenbergi lapsed:
- 1) Maria Maksimilianowna Romanowška, keiserlik
printsess, sünd. 4. Oktob. 1841. Paulatub 1863 Badeni
printsi Wilhelmiiga, sünd. 1829.
  - 2) Nikolai Maksi-
milianowitsch Romanowski, keiserl. prints, sünd. 23.
Juulil 1843.
  - 3) Eugenia Maksimilian. Romanowška,
keis. printsess, sünd. 20. Märzil 1845.
  - 4) Eugen Maksi-
mil. Romanow. keis. prints, f. 27. Jan. 1847.
  - 5) Georg
Maksimil. Romanowski, keis. prints, f. 17. Febr. 1852.
- Õnna Suurwürsti Michael Pawlowitschi tütar Kata-
rina Michailowna, Suurwürstina, sünd. 16. Aug.
1827; Mecklenburg-Strelitsi hertsogi Georgi leff.

Laada-pidamise päewad Riwi- ja Gestimaal.

- Rääri-kuul: 7. Riias, 3 p. Tartus, suur saksa laat
3 näd. Wõrul, lina laat, 3 p. Orgital, 2 p. — 8. ja 9.
Walgas, lina laat, 2 p. — 10. Haapsalus, 2 p. — 17.
Koluweres, 2 p. — 21. Wolmeris, elaja ja hooste laat,
2 p. — 25. Pernus, lina ja hooste laat, 3 p. Wilsandis,
3 p. Wolmeris, 6 p. 26. Reblastes, lina laat, 2 p. —
27. Rakweres, 2 p. — Rapla, 3. Reedel pärost Rääri p.
- Küünla-kuul: 2. Baltiskis, 2 p. Walgas ja Willandis
saksa laat, 8 p. Wõrul, 1 p. — 4. Tartus, lina laat, 2 p.
6. Paides, 2 p. Narwas, 4 p. — 8. Walgas, lina laat,
2 p. — Audru mõisas, reede enne Wastla p. Pihulas,
esmaspäew enne Wastla p. — 12. Kuresaares, saksa
laat, 10 p. — 15. Willandis, lina laat, 3 p. Wõnnus,
lina laat 2 p. Riias, hooste ja kauba laat, 8 p. —
18. Jõhwiis, 2 p. — 22. Wõrul, saksa laat, 8 p. —
25. Wolmeris, lina laat, 5 p. — 20. ja 21. Kiwilo kõrtsi
juures, 2 p. — 27. Lemskis, lina laat, 2 p.
- Paastu-kuul: 10. Wast-Narwas, 3 p. — 10., 11. ja 12.
Peeterburgi kuberm. Duduwa kreisis Stragowa luteruse
usu kiriku juures. — 15. ja 16. Koffora mõisas
Kallastekülas (Krasnagor) 2 p. — Walgutas, nelsa-
päew enne Suurt nelsapäewa — Keila kiriku juures,

esmaspäew pärast 5. pühap. paastus. — Paides
 esimesel neliapäewal pärast Eihawõtte püha.

Jüri-kuul: Willandis, 8. pääwal pärast Suurt neliap.
 — 10. Wõru linnas lojušte ja kauba laat, 2 p. —
 19. Alamustes (Krotusse kõrtsis) lojušte ja kauba laat.
 — 20. Annias, 2 p. — Palmsemõisas (Eestim.) Witna
 kõrtsi j., fesknað., neliap. ja reede pärast Eihawõtet. —
 Rubja linno (Hafewerk Ruja) 20, 21., lojušte ja kauba
 laat — 20. ja 21. Uue-Stepä. — 21. ja 22. Walgas,
 hooste l. — 23. Wolmershof. — 25. Wana-Salkenhowis.

Lehe-kuul: 1. Karilatses (Käbrifõrtsis), lojušte ja hooste
 laat, 2 p. — 9. Rigula laat, Wõõbsus, Rāpina kihelkonnas
 — Loodi mõisas, päew pärast Taewaminemise p.

Jaani-kuul: 11. Wõnnus, 7 p. — 10. Mustwee alewis
 (Tshornas), 3 p. — 16. Rakweres, 2 p. — 20. Riias,
 3 näd. Wõrul, 1 p. Tallinnas, saksa laat, 2 näd.
 Palmi mõisas (Eestim.), 3 p. — 22. Willandis, 1 p. —
 25. Walgas. — 27. Tallinnas, willa laat, 3 p. — 29. Tar-
 wastu mõisas 1 p. — 29. Tartus ja Loodi mõis., 2 p.

Heina-kuul: 2. Pernus ja Karsti m., farja laat, 2 p.
 — 20. Riias, willa laat, 3 p. Pernus, saksa laat, 3
 näd. — 26. Wolmeris.

Edikuse-kuul: 1. Kuresaare, Jamma kihelk., Sere mõisas
 3 p. — 10. Walgas. Lemsis. — 15. Helmes, 2 p.
 — 24. Kosse- ja Kosi mõisas. — 24. Uuemõis. (Wil-
 landim.). Killingi mõisas. — 28. Wõru linnas. —
 30. Kantso mõisas.

Mihkli-kuul: 1. Tori mõisas, Jaama kihelk., Kuresaare.
 3 p. — 2. Abja ja Tammiste mõisas, 2 p. — 4. Rāp-
 pinas 2 p. — 5. Sindis, 2 p. — 6. Taaterberas. —
 8. Põlwa ja Rõuge kiriku juures. Tartus, 3 p. —
 9. Abseli, Rastna, Purniku mõisas. — 10. Patkulas.
 Oldre mõisas. Paides, 2 p. Wanas Salatsis ja Suures-
 mõisas (Muhum.). — 10. Sürgaweres, 2 p. — 13. Pe-
 rawere m. Uuemõisas (Lõnna-Harjum.), hakkab kol-
 amndamal teisel. Mihkli-l. — 13. Antsmõisas 2 p. —
 14. Haapsalus, 2 p. — 15. Kuresaare ja Põltsamaal, 2 p.
 Koorte ja Salatsi mõis — 15., 16. ja 17. Peeterburgi

kubermangus Duduwa kreisis Strāgowa luteruse
 usu kiriku juures. — 16. Kirepi m., 2 p. — 18.
 Audru mõis. — 20. Wāndras, 2 p. Narwas, 3 p.
 — 21. Sānnas. Wolmaris. Valdistis, 2 p. —
 Palmi m., Witna kõrtsi j., üks nädal enne Mihkli p.
 3 p. — 24. Wiljandis, Wõrus ja Lihulas, 2 p. —
 25. Purneku m., 2 p. — 26. Pernus ja Kuresaa-
 res, 2 p. Tallinnas, 3 p. — 29. Tartus, 3 p. Wal-
 gas. Rāwanurme laat, Wastelliina kihelkonnas, 2 p.
 Rakweres. Reblaste mõisas. Mihkle ja Keila kiriku
 juures, 3 p. — Jõelehtmes, nädal pärast Mihkli p.
 — Raplas, 1. reedel pärast Mihkli p.

Wina-kuul: 1. Kuresaare, Gaiaste ja Kaarma Suu-
 res mõis., 3 p. — 2. Wastse mõis., 2 p. — 4. Kolo-
 res, 2 p. Pühajärwe m. Nuustaku laat. Jõhwis, 3 p.
 — 5. Awinurme m., Lohusu külas, kauba, lojušte ja
 hooste laat, 2 p. Wõõbsus. — 6. Lutsnifis. Tarwastus,
 2 p. — 9. Lemsis ja Tali wabrikus. — 10. Rāo
 ja Moosekatse mõisas, 2 p. Rastinurme m., elasa ja
 lina laat, 2 p. — 11. Laatre mõis. — 15. Lustiwere ja
 Weeki. mõisas, 2 p. — Oritu mõisa kõrtsi juures,
 2 p. — 16. Wõnnus, 2 p. — 18. Mõniste ja Sindi
 mõisas. — 19. Kulina mõis. — 20. Wāndras, 2 p. —
 22. Nissi mõisas. — 28. Wolmaris, 2 p. — 28.
 Jõgewa mõisas (Laiholm), 2 p.

Talwe-kuul: 1. Tartus, lina laat, 2 p. — 10. Must-
 wee külas, 3 p. Wõrus, 2 p. — 10. Paides, lina
 laat, 2 p. — 15. Wigalas, (Lānem.) lina laat, 2 p.
 Woltweldi mõisas. — 20. Walgas, lina laat, 2 p. —
 25. Wiljandis ja Wolmeris, lina laat, 2 p.

Jõulu-kuul: 1. Wast-Narwas, 3 p. Alagilwi mõisas
 Vabe-kõrtsi juures. — 5. Põrweres, lina laat. — 6.
 Wõõbsus. — 10. Wõnnus, lina laat, 2 p. Riias jõulu
 l. funni 10. Nāāri kuul. — 12. Merjamas. — Per-
 nus, 3. Kristuse tule. p., esmasp. ja teisipäew enne
 jõulu. — 13. ja 15. Wõrul, lina laat, 2 p. — 16. Pai-
 des, lina laat, 2 p. — 27. Balgea saksa laat, 10 päewa.

Homniku ja õhtu mõtted.

Muld mõib, mis mustast, oma süle mõtta, —
Waim tahab waimu juure jälle tõtta.
Kord lõikus walmis saab, kas wara, hilja,
Kuid taewalikust seemnest tõuseb taewa wilja.

I.

Sa helde Isa, lahkest tõuseb päike
Ta õõsest rahust kuninglikult nüüd.
Nüüd uni kaub ilma silma lault
Ja rõõmsa elu sisse ruttas kõit.
Su alla heidab iga hing ja elu
Ja waatab lootes tulew' päewa peal.
Ka mina terwitan see päewa, saagu
Nüüd jõuudu mulle andma tema ka,
Ja wiima mind see pikka tee peal
Su taewaliku täiuselle, Isa!
Oh lase hea mind olla, helde Isa,
Su kuuu järele mind lase saada
Diglasest, puhtast, mõistlikust ja heast.
Oh lase koguda mind kallist wara
Mis kallim weel kui Targa wiruk, mirhi
Ja mätta seda hinge sülesse!
Mind lase wabaks saada igast wiaist
Ja igast walest, kurjast taganeda,
Mind lase õiget teed siin ikka käia,
Ei weikse inimeste sõna kuulda,
Ja kui neid ilm ka suureks nimetab.
Mind lase õige märgi poole minna,
Ja kui mind woorus' tee wiib surma poole —
Mind linnita, et läin tad otsani.
Nii hea kui paha selles tegi elus
End ala mõitlusele walmistand,
Kui langeb õigus õelus' surma:
Ja surmasti jääb ikka õiguseks.
Ja siiski selles ilmas juba saab

Woorusel rikkalt palka pandama;
Sest kelle palk mõi õnn on sest küll suurem,
Mis puhtuse ja rahu tundmine?
Ei wooruslikul tarwis üle haura
Siit waata, seal ehk seisab weelgi tall
Nii mõni wali katsumine ees,
Enne kui tohib rulla Isa troonil'.
Ei korraga saa wäsest inimesest
Üks täieline, jumaline waim.
Wooruse hind see hingab meie rinnas,
Oh las' meid seda ikka püüda, Isa!
Nii palun täna sind, kui igapäew,
Nii kaua kunni mulla külma süle
Mu wärsind ihu wiimseks kojaks mõtab.

II.

S'ust, wägew Waim, weel pole aru saanud
Ei üksti sureline ilma peal;
Ja rinna põhjas aga leiab ikka,
Et kurb küll oleks käia elu tee
Siin heitlikute ilma kaarte all,
Kui mitte sinu kuuu kõrges taewas,
See kindel täht ei jubiks läbi õõ.
Kell! tänaks õnneline oma õnne?
Kell! kaebaks oma muret leinaja?
Ja kuuu lähets waene mees,
Kes kõigest ilmast maha jäetud, üksi,
Kui ta ei teaks, et keegi elab weel,
Kell südamed ja neerud tuntud on,
Kes inimeste wiga ikka näeb
Ja nende headust tunnistamas ka?
Ainus mees näeb ühte kullast päewa kiirt
Ja lõnnib selle paisse järele,
Ning selle kiirde päike oled Sa.
Kes on see mees, kes Sinuta mõib käia,
Üks kõik mis su'ust ehk usust ilal ta?

Kui ta su kättemaksimist ka ei usu,
 Ei tärda Sinu wiimist lohut ka, —
 Kes aga käemees tall, et ometigi
 Ta lohtu ette ei saa kutsutud?
 Mis aitaks siis kõik unes nähtud troost?
 Mis aitaks siis kõik targa mehe tarkus
 Ja waimu sügawus ning mõtte tuli,
 Kui nende koda kannab lendaw lind,
 Mis meite teele ifka pillatud?
 Onn sell, kell pole tarwis lohut tarta,
 Kell kartust pole, tulgu ial mis,
 Kes rõõmsast waatab mööda läinu peal
 Ja rõõmsast waatab jälle edasi,
 Kes rahul oma päris osaga,
 Kes südamesse rahu paigal' pan'd.
 Oh, las' meid igaweste rahu hoida!
 Ei ial tüli waimu, taewa Isa,
 Oh ära lasse heales seiswat südant
 Ta kurja, kare käega segada!
 Kui pole wainus südamega me',
 Siis tormitsegu maailm ala sõas, —
 Me käime kindlal sammul temast läbi,
 Siis meie õrn ja õhufene laew
 Võib tuhat tüki tormi süles saada,
 Üks lauake meid peastab ometi.

Kudas minu karu maha lasksin.

Nii tõeste sündinud lugu, kui ta siin kalendris seisab.

Auustatud kalendri lugejad! Ärge olge pahased, et mina sellel aastal Teile ühe „karutüki“ ära teen. Mina ise ei ole süüdlane, sest ma pole maa pealgi weel karu näinud, weel vähem püssi oma käewarrest pidanud. Aga üks minu kaugelt wana isa-isa

lelle poja poolwenda on tõeste minewal aastal Wändra metsas karu püssiga ära tapnud ja tema ep see süüdlane on, kelle pärast ma siis selle karutüki ära räägin. Mehe nimi on Wadis Konn, ja ta on, mis ütelda, üks hirmus auuahne inimene, kes igapidi kuulsaks tahab saada. Kui ta ühe kärpse wõi kirbu äratapnud on, siis jookseb ta kõik seitungi toimetused läbi ja palub, et seda asja rahwa edendamiseks kõigile poole kuulutatud saaks. Tõulu ajal käis ta minu juures ja ütles: „Sugulane, minu juttu ei usu enam keegi seitungi toimetaja, mis üks koguni halb ajamärk on, — ole sina nii hea mees ja pane minu karutüki kalendrisse. Sellepeale lasksin ma siis ka juttu südame pealt ära ajada ja Wadis tahtis selle peale kohe wanduma hakata, et jutt Sumala tõsi olla. Aga ma ütlesin: Wadis, ära wanner ilmaaegu, ma olen sinust palju halba kuulnud; mis sa oma patust südant nüüd uute koormatega raskendad. Aga kui tema abikaas Tiina, üks sündinud Kärbus, asja ka tõendas ja ütles, et lugu tõsi olla, noh siis jäin ma ka uskuma ja lubasin asja trüki panna. Asi ise on, Wadise oma sõnadega jutustatud, nii:

„Ajalehed on juba mitmed moodi minu karu tapmise üle sõnumid toonud;*) nad on karu kord ratsakaruks, kord mägerkaruks w. nimetanud ja minu püssil tuleluku külge luuletanud. Et niisugusest

*) Juba siin piame nimetama, et Wadis waletab. Ajalehtedest ei ole meie minewal aastal midagi Wadissa karutüki kuulnud.
 Ras. kalendri tegija.

kirjavarast nii hästi mulle eneselle kui minust tape-
tud eht Wändra metsa karule suurt auukabju tuleb,
sellepärast pian ma seda asja siin awalikult bien-
dama. Peale seda juhtub karutapmine minu käes
nii harwa, et selle teu kirjeldamine üli tähtis on.
Seda nõuuab ka minu, kui pereisa inimlik auu ja
mehelik seisukoht oma abielu teise poole wastu.

„Ei mina ega ka karu ei olnud seda enne maha
teinud, et meie üksteisele wastu tuleksime. Mina ei
läinud mitte karu jahile ja mul ei ole ka mitte
asja ega põhjust, weel vähem tunnismehi, et karu
mind oleks otsinud. Asi on lihtsalt nii, et meie
mõlemad Wändra metsas marjul olime ja seal kokku
juhtusime. Wändra metsas käijad räägivad palju
karudest ja teewad plaanist, mis neil siis peale
hakata, kui nad karuga lausa kokku juhtuksiwad.
Aga karusid ei ole enam palju, nad on suwe ajal
ka enamiste üle liiga kartlikud ning näitawad end
üksi mõnele ärawalitsitud mehele. Ja neid mehi on vähä.

„See siisjuhatus näitab aga igale „Kasulise
kalendri“ lugejale, et minu jutu materjaal nii
hästi loogika kui psühholoogia, nagu ka juristide
teaduse ja looduse õpetuse poolest ustaw ja wäga
tähele panemise wäärt on. Lähän seega siis nüüd
karu poole.

„Oli ilus, soe augusti, wõi kudas tuleb ütelda,
lõikuse kuu päew käes, üks niisugune päew, mill üht
kangelase tööd ette wõtta koguni wõimatu on.
Minu Tiinale olivad kolm küla tädi wõersile tul-
nud ja nagu teada, oli neil palju sala juttu ees,

kus mind mitte tarwis ei olnud. Aga kudas minust
jälle lahti saada? Ma nägin, nad pidasiwad selle
üle nõuu. Ja nende healte enamus oligi wist selle
tüki wälja arwanud, et minu armas Tiin suure
pangiga minu juure tuli ja ütles: „Madis, wõta
see pangile ja mine too metsoft waarakmarju;
külalised maitseksiwad neid hea meelega ja mina ise
olen ka maias. Ole wa' hea mees ja täida see
weise palweke ära!“

„Mina mõtlesin ka, sest ma tunnen oma Tiinat:
„Mis wastupanemine siin enam aitab, wõi ma
neist mõitu saan.““

„Wõtsin sõna lausumata, nagu mees kunagi, kelle
püksid naise jolas on, pangi ja läksin. Et minu
tee lähedalle Wändra metsa läks, sellepärast panin
ma ka püssi moodu pärast kaela, sest see riist annab
ka siis mehele oma mehe näu ja moodi, kui see isegi
marja pangiga naise käsu peale metsa lähäb. Aga,
meie oma wahel üteldud, kui mõni teder üles oleks
lennanud, ma ei oleks tõesti mitte teadnud kumba
otsaga lasta tuleb. Teised inimesed lasewad tetri
ikka haawelbega, mina aga põrutan kuuliga, sest
kuulil on mehisem nägu ja lind näeb ka koge ära,
et kuuli eest põgenemine ei maksja. Kuuliga last-
mine on minu arust ka palju teaduslikum, sest kui
tergesti ei wõi mitte mõni weike haawli terake püssi
sintaugust wälja karata ja kelle tüti film sintaugust siis
nii kangel on, et haawel teda lõditada ei wõiks!
Koh, hea küll! Mina jõuudsin Wändra metsa.
Olin lahke peale jõuudnud, kus lehmad sõiwad

ja mind ühes pangi ja püssiga nagu mõnda ime looma silmitsesivad. Üks lehm näitas nagu küstma: „Madis, kas sa meid lüpsma tulid?“ Mina vastasin: „Bia suu, tõbras!“ ja sammusin edasi. —

„Minu püssis oli niisugune kuul, kellest kümme tükki naela peale lähavad ning seda nägin ma enne mitu korda, et mu lell temaga otsekohe puule pihta lastis, kui kuul mitte väga paha ei olnud ning puu muidugi parajas kauguses seisis. Mulle tuli nüüd ka meelde, et ma kord ennemuiste ühe tihase maha lastsin, aga õige auupakkilul ja alandlikul wiisil. Tihane istus kirsti puus aias; mina ajasin püssi otsani kraami täis, kippusin siis tagat aia linnufesele õige lähedale naha peale, panin püssi otja aia peale — arvata kümme sammu linnust eemal — pitsitasin huuled ja filmad kinni ning sõrmitsesin seni kaua püssi, kui ta hirmsa mõiramisega lahti läks. Lind oli tuhandeks tükkis purustatud nii et keegi looduse uuriija ei oleks tükkifestest enam ära tunda võinud, mis lind see olnud. — See asi riiklus minu tüti lusti suutumaks ära. Ma ütlen seda siin paljalt selle pärast, et uus lugeja näeks, kudas minu ja karu wahel sugugi suuremat wahet selles kunstis ei olnud, ehk mina küll püssiga marjule läksin. — Aga minu marja piiris oli enne karust nähtud. Minewal suwel oli meie wana lell naine ühe weikese karja tüdrukuga ka metsa marjule läinud ja seal oli karu metsast wälja pugunud ja otse marjaliste peale. Tüdrukule pannud punuma ja peasenud, aga wana moor heitnud kõhuli maha

ja haffanud karjuma ja tänitama, nutnud ja lugenud Issa-Meiet, sest ta arwanud surma käes olema. Karu aga tulnud lähemale ja pannud seda asja väga imeks, kõndinud mitu reisu wana tädi ümber, kuna see nagu aia teibas karjunud ja palunud. Siis pöörnud ta, ei tea, kas häbi wõi hea südame pärast ümber ja läinud ära metsa. Sellest on näha, et karu naisterahwa wastu palju auupakkilum on, kui mõni inime. Oleks see oma hingele mõrtsuka wõi hobuwarga käest armu palunud, — ei ta oleks saanud. Karu sööb inimese ometi äragi, kui ta mõni meeste-rahwas on, aga mõrtsukas ja waras lööb ta maha, ilma et ta nahkagi ära wõtaks; ja seda teeb ta kõik mõne tühja rublase pärast. Häbenege end, wargad ja kelmid! Teie ei ole ammugi nii auusad mehed, kui üks karu.

„Mina olin nüüd ühe kinguse peale jõudnud. Püssi panin ma puu najale ja haffasin sübiste ilusaid waarakmarju korjama ja oma küljeluu pangi täitma. Läksin selle juures samm sammult edasi, sest kaugemal nähti ikka enam marju olema, kui neid tõesti oli. Seda teab iga mees isegi. Lehmad oliwad tee raakesed metsa tallanud, kelle peale puie lehtede läbi päewa walguse plekikesed nagu wiiekopika tükkikesed maha tantšisivad. Wahete wahel kuulsin ma jälle lehmade kaela-kella helinat ehk nende jalgade all kuuwade oksade mürdmist, ja mõni kord juhtus ka, et lehm mulle põesast suurte silmadega imestates wastu wahtis; mõne lehma filmad oleksivad jälle nagu ütelnud: „Madis, gutt morjen!“

Mõni pani jälle otselõhe tihnikusse, kui ta mind nägi. Mina harinesin viimaks oma ümber sündivate asjadega nii moodi ära, et ma muu peale ei mõelnudgi, kui: millal saab pang marju täis. Karu ei tulnud mulle enam meeldegi. Mõi ei tulnud meeldegi! Kus ta siis jäi! Aga ma luuletasin omale mitmet moodi karu asju ette. Ma mõtlesin: Ei tea, ehk on see ka maa peal ette tuluud, et emane karu oma poja ära kautas ja siis metsast tütarlastesse leidis, tema oma koopasse kandis ja seal suureks imetas. Aga kui tüdrukute suureks kasvis, siis põgenes ta ära; karu plagaš talle järele, aga ei saanud teda enam kätte. Aga nüüd jõuudis tüdrukute oma isa maja poole, mis Wändra metsa lähedal oli. (See jagu juttu pidi veel nii moodi edasi luuletatud saama, et laps oma isa, kas sugukonna ninast mõi mõnest sõrmest ära pidi tundma ja karu keelil temaga asja toimetust algama. Kui nüüd tüdrukute isale ära ütelnud, kus karu mõisa on, võttis isa püssi ja läks oma tänamata südamega tütrekesega metsa. Tütreste wiis isa karu juure. Karu ei lausunud midagi, kui isa ka maha laskis. Jah, ta laskus veel oma rõõmlinna armast kätt ja waatas heilla karistawa filmaga tema otša. Ja siis pidin ma selle juttu lõpetuseks veel seda juure lisama, et inimene piab elajate peale armu heitma.) Kui ma nüüd seda lõppu just edasi luuletada tahtsin ja käega paari paju otša just eest lahti lüüa laisusin — näe! seal oli — karu! Ta seisib kahe jala peal ja otšis nagu mina waenelenegi — waaratmarju.

„Wana karu pahandus hoidis ühe kápaga marja põesa otša finni ja rebis teise kápaga marju suhu, just kui meie Kaasiku Andres. Et mina koguni ära kohmetand olin, seda ei pruugi ma siin wiist küll kellegile ütelda. Mina sa'n korraga niisugusest tarfusest aru, et muul sugugi lusti ei olnud, sell kombel metsa wanaga kofku juhtuda. Just sellisamal silma pilgul filmas mind ka wana karu ja imestelles niisamuti minu üle nagu mina tema üle. Nüüd astus ta oma nelja jala peale, s. o. kahe esimese ja kahe tagumise jala peale ja hakkas kõige nelja jala peal minu poole tulema. Mis nüüd teha? Pidin kord puu otša ronima, aga niisugune pahandus on ju palju hullem ronima kui inimene; ja oleks ma jooksmas hakkanud, mõi siis tema seisima oleks jäänud, ja neli jalga jooksewad ifka rutemine kui kaks jalga. Karu tuli aga seni ifka oma soodu minu poole edasi. Nüüd tuli mulle korraga meelde, karu mõtteid seniks teistele pöördä, kuna ma oma sõariista juure jõudnud ja sealt julgust saanud. Minu pang oli pia aegu marju täis ja veel paremaid kui karu neid noppida mõis. Mina panin marjad maha ja hakkasin siis ise end tahandama ja karule otselõhe filmi sihtima just nagu loomade taltsutajad seda teewad. Minu kawalus läks ka korda. Karu jäi marja pangi juure seisatama. Tema ei olnud harjunud, pangist sööma, sellepärast lükkas ta nõuu ümber, tampis marjad rämpsuga segi ning hakkas neid siis siia wiisil sööma. Karu on söömise tüüis veel rumalam kui siga. Kui ta kewadel mõne mahla nõuu juurde juhtub, siis

wiskab ta nõuu seest 1 ahla itka maha ja ritub enam oma käppade all ära kui sellest maiusjooigist tema kõhtu juhtub. Karul ei ole mitte vähematti peenemat elu wiisi. Aga niipia kui minu karufene oma pea marjade sekka pistis, arwasin ma paraja aja plagama panna olevat. Ja miks ma siis ka ei plaganud? Ega plagamine elu kitsikus häbistam ei ole ehk ma muidu küll inimeste ees mitte millegi hinna eest ei plagaks. Ja minu plagamine ei olnud ka mitte sugugi warajane, sest ma kuulsin, kudas karu läbi põõsaste mulle järele wirutas. Ta oli minu walemeelse tembu üle wist pahane ja tema karulise loogika järele pidi karistus tulema. Mu süda ja püksid wabisesiwad wõitu. Häbi küll ühest mehest seda ütelda, aga ma pian õigust rääkima, kui mind mitte luisakajaks ei pia peetama. Inimene võib aga niisuguses elukitsikuses wäga ruttu weel mõelda. Püßs oli mul õnnelikult saba pidi wiimaks käes. Ja nüüd tõusis ka minu auu ahnus ja kuulsaks saamise himu. Ma mõtlesin seni, kui karu metsa lahkmel mööda edasi astus, kudas minust ehk temast peale surma kõigil pool räägitakse, raamatuid kirjutatakse ja pilti tehakse ja kudas nende kirjade ja kujude kirjastajad ja müüjad rikkaks saawad. Kui ma aga püßsi winna tõmbasin, siis wiisain ma weel ühe pilgu oma minewiku peale. Ja niipalju, kui kitsik aeg lubas, mõtlesin ma weel oma heade ja halbade tegude peale. Muul tuli ka meelde, et mul weel mitme ajalehe tellimise hind maksmata oli ja kudas ta nüüd ka igaweste maksmataks saaks jääma.

„Karul oli juba õige lähedal. Nüüd katsusin ma weel pool wägise meelde tuletada, mis ma karudega kokku juhtumiste üle kuulnud olin. Muul ei tulnud aga mitte ühte ainust korda meelde, kus mees karu käest oleks peasenud, aga neid kordasi oli küllalt, kus karu mehe käest peasis. Ma mõtlesin ka selle peale, kudas kõige kergemalt võimalik oleks, karu püßsiga ära surmata, kui ta mitte weel nii lähedal ei ole, et teda püßsiga surnuks wõiks lüüa. Mu esimene mõtte oli, temale wastu pead lasta ja kuuli mõlemate silmade wahelt sisse saata. Aga see ei ole sugugi kerge temp. Karu peajud on koguni weikesed, et kui kuul just sinna sisse ei trehwa, siis ei tee see talle eiotsta weel midagi. Ma arwasin: kui ma talle esimeste jalgade wahelt just südamesse wirutan, siis on see minu oma kasu kohta just kõige tähtsam. Jah, ka see asi ei olnud mulle kerge ära toimetada, sest püßsi kuulile ei wõi ütelda: Mine nüüd sinna ehk sinna! Wõtsin wiimaks südame rindu ja ütlesin: „Ma talle kuradile kõrwetan, üks kõik kuhu!“

„Karul oli seni juba õige ligidalle tulnud. Aga nüüd tuli mulle jälle see kirju küsimine ette, kudas ma kõige mõnusaamalt oma kasuks püßsi lahti wõiks lasta? Kas heidan selle juures selili wõi kõhuli maha? Ehk panen püßsi otsa oma warwaste nõjale ning annan siis säru? Aga kellegis neis seisustes ei oleks ma karu enne näha wõinud, kui ta minu seljas oleks. Mis teha; ei olnud ka enam võimalik sedagi kätte saada, kust poolt tuul oli ja kuhu poole ta minu kasuks wõi kahjuks püßsi kuulile oleks wõinud

ajada. — Nüüd katsusin ma omad wiimsed mõtted weel oma perekonnale pühendada. Et mu perekond suur ei ole, sellepärast ei olnud mul ka tema pärast tarwis kaua järele mõelda. See hirm, et mu abi-kaas Tiina, süüd. Kärbus, minu üle pahandama saaks, tegi mulle kõige enam meele haiget ja uurimist. Kui rahutu saaks ta olema, kui tund tunni järele mööda jõuab ja mina mitte kodu ei tulnud! Kui suur saaks tema häbi ja meele haigus olema, kui teised inimesed räägivad: Tiina mees on end karust ära murda lastnud! Just kui mõni ilma süüta talle! Ja see ei olnud mitte minu üsist kartus. Inimene ei ole oma pea üle niisuguses kitsituses enam walitseja. Tõsiste mõtete sekka tungistwad imelikud kujutused. Ma nägin waimus oma surnu teha ümber hulga sõpru ja tuttawaid ning mõtlesin: „Kes teab, mis nad küll minu risti peale kirjutama jaawad? Wist ikka nii küll:

Siin hingawad — — ülejäänused,

keda karu 20. augustil 1885 äramurdis.

Niisugune haura firi on selge häbi plekk!“ mõtlesin ma. See „karust ära murdmine“ oli minu auule hirmus wasta. Üks mõistlik mees karust ära murtud! Kuhu ja selle küüraga lähad! Karu on juba Eliia päiwist saadik oma halwa elumiihde pärast põlgatud loom.

„Karu oli nüüd juba piaaegu, nii ütelda, minu „naha peal“. Minu mõtted oliwad nii segi, et neid enam keegi mehe mõteteks ei oleks wõinud pidada. Nüüd tõstsin ma püssi ülesse, seadsin tema kirbu

just wastu karu rinda — ja ma ei kuulnud enam muud midagi, kui ühe hirmsa paugu, ja siis tundsin ma jalgade liikumisest ja mütsi wapsumisest, et ma jõledal kombel plagasin. Aga imetiikk! Ei kuulnud karust enam midagi! Ajasin wiimaks südame rindu ja waatasin üle öla tagasi. Karu oli maha jäänud. Nüüd oli minu süda julgem ja ma ütlesin kuulda-wald: „Pane püss jälle täis!“ Ja ma hakkasin ka püssi „laadima“ s. o. rohtu ja haawlid talle külalisteks kutsuma. Hüppasin nüüd põesasse, aga ilma et karu poolt oma pilku oleks nihutanud. Karu ei liigutanud end paigastgi. Aga korraga plagasin ma natute maad jälle eemale; ta tõbras sibas tagumise jalaga, mis mina kawaluse tegemiseks pidasin. Sest karu teeb sagedaste kawalust, kui ta inimesele werist wingerpussi mängida tahab. — Mis siis nüüd weel muud, ma andsin talle weel ühe paugu, kus juures ma nii osawaste oma mõistust pruukisin, et kuul pahanduse pea luusse lendas. Tema ei pannud sellest aga midagi tähele, ei pannud aga enam kellegist muust trotsimisest, nagu minu jalakannaga tõuutamisest, püssipäraka wastu pead löömisest, kõlwatute sõimu sõnade pruukimisest, hirmutamisest w. tähele. — Nüüd alles hakkasin ma pool plagamisi kodu poole ruttama. Mina, Madis Konn, olin karu maha lastnud! Esiotsa ei pidanud ma end enam sugugi Madiseks, waid palju suuremaks meheks. Wiimaks aga sain ma jälle aru, et ma Madis olin.

„Noh, küll oli nüüd tegemist, oma sala rõõmu warjata ja igapäewase Madisja näuga tuppa minna.

"Sealt plahwatasiwad mulle lohe looris naiste healed wastu:

"Kus waarafmarjad?"

"Kus ja nii kaua olid?"

"Kus pang jäi, Madis?"

"Sinna jätsin!"

"Sinna jätsid? Mikspärast?"

"Teda oli ühel karul tarwis."

"Mis ja tühja juttu ajad!"

"No jah, kui ma teda wiimast korda nägin, oli ta karu käes."

"Mine nüüd, mine! Sina pole kedagi karu näinud. Kas ta siis jooksis?"

"Miks ta siis ei jooksnud. Otse minu järele."

"Ei ma seda ei usu! Mis sina siis tegid?"

"Ei suurt midagi; lastsin risu püssiga maha."

Naised pragasiwad kõik korraka wastu nagu oleks nad kõik minu naised olnud:

"Mis ja kitled! Seda ei usu keegi. Walekarast! Kus ju karu siis on?"

"Kui teie teda näha tahate, siis tulge metsa laasa. Mina ei jõudnud teda kodu wedada."

Kui ma nüüd oma naiste polgu nii palju watgistada jõudsin, ja nad uskuma jäiwad, et Wändra metsas ilka üks ajalululine asi sündinud on, siis läksin ruttu naabri peresse. Naaber Pärt Paul on meie pool kõige langem karu tütt. Kui ta minu juttu kuulis, hakkas ta jõledal wiisil hirmutama ja hüüdis: "Naised, kuulge ometi, teie sarnane Madis-meest olla karu maha lastnud!" Ja see naer lagunes

kui kulu-tuli kõigile poole laiali ja mina ei uskunud wiimaks isegi, et ma karu ära tapnud olin. Aga mu mehe meel sai wõidu oma kätte. Tõsise nāuga hakkasin ma Pärbi hirmutamist pahaks panema ja lubasin teda teutamise eest kohtusse kaewata. Nüüd hakkasiwad ka uskuma. Wõtsime siis head malga weel pihku — minul oli ilka püss käes — ja läksime siis wiie-kuue-kümnekest metsa. Meid oli weike sõda: Mõnel oli peale malga weel kirwes, mõnel kapsta raud, mõnel sõnniku arf, mõnel saapa liist, rätsepp Märt Wahal oli kääri kott seljas ja kes teab, mis weel. Pärt Paul tuli weel wiimaks, käed püsti taskus ja hirmutas jälle, et kõht wabises ning pruukis Madisse tüti tembu kohta õige ette-vaatamaid sõnu. Aga kui nad metsa jõudsiwad ja Madis neid karu juure wiis, siis ehmatasiwad kõik eesotsa ära. Pärt Paul seisis seal, nagu oleks talle keegi plāugama wastu nägemist annud. Sumala eest, see on karu, hüüdis rätsepp wärisewa healega, nii et tema keha ka nagu haawaleht pörus ja käärid kotis kella löiwad. Aga mis mina ise oma wõiduplatstil tegin ja tundsin, seda ei jõua kellegi sulg ülesse kirjutada.

Aga missugune wõidu kätt nüüd meie kojumineel oli! Kõige wāhem katkeda inimest oliwad end meie juure seltsinud, ning mina ise käisin püssiga eesotsas. Aga ma pian siin Pärt Pauli auuks ütleva, et tema nüüd ennast õige auusaste ülesse pidas. Ta ei salganud sugugi, et loom karu oli, kui ta ka lohe juure lisas: "Noh, suur loom ta küll ei ole ja

mina oleks oma kuuli palju paremast kohast talle
sisse saatnud." Rätsepp aga ütles: „Ära jonne!
Karu on hirmus suur, ja kuul seisab kindlamine
tema kere, kui kruuv kääride ketspaigas." Mõned
ütlesivad ka veel, et nad juba ennegi niisugust last-
mist olla näinud ja kuulnud, aga mis see kõik minusse
puutus. Mina olin see mees, kes Wändra metsas
karu maha laskis ja seda saab veel kaua aega
ajalugu mälestama, vähemalt nii kaua, kui kalendri
tegijad suurematest wahwustükkidest oskavad lugu
pidada.

Ja seega lõpeb siis ka meie tänawu aastane
kalendri romaanlik ja ajalul'ulik lõbu jutt. Temast
wõime meie seda wäga suurt ja kõrget asja õppida,
et: „Pime kana leiab ka terakese.“

Emajõel.

Näen wete ema woole,
Näen, kuis laened liiguvad.
Küsin kaldalt: kuhu poole
Teie tipud liiguvad?

Laene wastab waimu keelil:
Meres meie pubke paik.
Saare piiga märgu meelel
Paitab meid, kus wesi waik.

Ennemuioste Emajõgi
Woolas wanikute all,
Kui tõi kofku Taara mägi
Wiru mehi wõidu a'al.

Kalmus endne kange sugu,
Taara mägi teiselt saand;

Wastind Wiru laulu lugu,
Pidu kannel kurtma jäänd.

Mina ruttan mere sülle,
Läbi muistsest õnne maast, —
Oh, et tõuuseks temast jälle
Laulu wiisid wanast a'ast!

Hiigla kell.

Euroopas on palju kuulsaid kirikutellu. Näituseks
räägitakse palju Wiini linna suurest kiriku kellast, mis 10
jalga kõrge ja alt ümbert ringi 32 jalga 2 tolli ümber
mööda on; ta kaalub 75,000 naela (see on: 1857 puuda.)
Kiidetakse niisamuti kiriku kellast, mis Berliinis, Erfurtis,
Breslaus ic. on. Aga kõikidest kelladest kõige tähtsam
ja hiiglasem on Moskwa hiig'la kell. Ta on 20 jalga 7
tollu kõrge; läbimõõt on 20 jalga 8 tolli. Ta kaalub aga
12,000 puuda (s. o. 480,000 naela). See Kalewipoeg
kirikutellade seas walati keiseriina Anna Joannowna käsu
peale ühe wäheema kella asemele, mis Aleksei Mihailo-
witshi ajal walatud, aga ühe tulekahju ajal Kremliis fatti
oli läinud.

Kui see hiigla kell wormist wälja wõeti, pandi ta
tugewa raud wõre peale, seal jamas, kus ta walatud oli
saanud; peale seda hakati tema peale üht is'äralist torni
ehitama, seda pärast kallerei läbi Iwan Suure torniga
ühendada taheti. Seda plaani hakati juba täitma, kui
hirmus tule kahju aastal 1737, mis hulga linna ära huk-
kas, ka uue puust ehituse külge puutus, mis ümber wala-
tud kella oli. Sull põlewaid palkisi kullustiwad tema peale
maha ja ta sai wigastatud. Sest ajast saadik, enam kui
sada aastat, seisib see kell maa pöues. Keisrid Paul I.
ja Aleksander I. wõtsiwad nõuaks, teda mulla seest ülesse
tuua, aga see nõuu läks alles Nikolai I. walitsuse ajal täide.

See Moskwa hiigla kell on kui kunsti töö auusam-
mas oma wormi ja töö ilu poolest. Tema peal on Aleksei

Mihailowitshi ja Anna Joannowna pooleli jäenud fujud. Ülewal pool on Ennistegija, Maarja ema ja ewangelistide fujud. Kella all on kahetsakandine raudkiwist alune; ülewel tema peal seisab aga tullaatud prongsine rist. Kõit see mälestuse fuju on 34 jalga kõrge. Aluse küljel, waltjas-sinise marmorist tahwli peal on tullaaste tähtedega kirjutatud: „See kell on aastal 1733 keiseriina Anna Joannowna käsu peale walatud. Ta oli üksjada ja kolm aastat mullas ja sai kõigejumalatartlikuma keisri herra Nikolai I. läbi augusti kuul 1833 seie ülesse pandud.“ — Kella küljest lahku lõõdud tükk on nii suur, et tema august parjaste kella sõkse wõib minna. — See imelik mälestuse jammas seisab Mostwa Kremli. Kes teist, auustatud kalendri lugejad ford Mostwa linna juhtub, ärgu see teda waatamata jättn.

Arsti nõuu

Kasulise Kalendri Ingejalle.

1. Abi hamba walu wasta.

Wist ei ole waewalt enam teist niisugust inimese piinajat kui hamba walu. Selle walu põhi on wäga mitmesugune, et ühtegi rohtu ei ole, mis igal ühel abi annaks, waid roht piab selle järele antud saama, kudas walu sünnitaja oli. Dõnes haigete hammaste wälja tõmbamist ei ole igaford mitte tarwis. Sagedaste aitab, kui hamba nerm ära surmatakse ja hammast tititakse wõi plombeeritakse. Seda asja wõib aga paljalt õppinud tohter ette wõtta. Kui aga hamba paisetega ehk hamba dõne põletustega tegemist on, siis hammast tarwis, otse kobe wälja tõmmata. Kunni see sündida wõib, piab haige ikka külma ehk sooja wett suhu wõtma ja sellega hammast pesema. Kui hammas nii dõnes on, et sinna midagi sõkse pista wõib, siis pane sinna natuke kloroformiga (Chloroform) niisutatud puuwilla sõkse.

Zootsja hamba walu juures, kus harilikult terwe pool lõualuud walutab, pia üks, pia teine hammas walutab, näitawad hambad pikemad olema. Walu joofse meelekohade, filmade, nina ja huulte poole. Sellewastu on tarwis põste Hoffmanni tilkadega (Hoffmannstropsen) deruda ja sooja teha sooja puuwillaga, terwe teha tuleb sõskemäsid; tarwis waiti olla; ka on woodi joojus terwele kehale hea.

Kui hamba walu seeläbi on sündinud, et weri pea poole tunginud, siis wõta Englise kahapulbrit (englisches Brausepulver) ja katsu parjaste ümber käia ning kõht ikka lahti pidada, ehk wõid ka jalgu sooja wee sees peseda, siis tugewaste kuitaks deruda ja otse kobe woodi minna. Pea piab selle juures linase palaka peal olema ja kaunis kõrges seisma. On hea sagedaste wärsteid linaseid rätikuid pea alla lautada. Rätik ise wõib küll külm, aga millalgi ei toht ta määrg olla. Siis on weel, kui waluwähendajad head koduspidamisel soowitawad rohud need:

1) Sinine kanalilli tinktur (Blaue Camillentinktur). Sellest rohust tuleb 8 tilka poole weinitlaasi wee sõkse walada ja sellest iga weerand tunni järele natuke suhu wõtta. Ühilasi tuleb sellega natuke puuwilla niisutada ja seda kõrwa sõsse panna, kuna teise kõrwa sõsse kuit puuwilla tükkide tuleb (kaunis kinniste) pista. Dõnes hamba juures wõib ka natuke tinktuuri puuwillaga dõnessa pista, ehk deru sellega walutawa hamba igimeid.

2) Mixture oleosa balsamicum. Selle rohuga niisutatakse natuke puuwilla, pistetakse siis sinna poole kõrwa sõsse, kus walu on ja pistetakse teise kõrwa sõsse kuita puuwilla; derutakse sellega ka walutawa hamba kohalt wäljas poolt põste ja heidetakse siis tunniks wagu salt padjale.

3) Prantsuse wiin (Franzbranntwein) liilia lehtedega. Seda rohtu tuleb niisamuti pruutida nagu mixture ol. balsamicum'igi. On hambaigimed põlenditussa lainud, siis pandagu mõni leht ehk ka Prantsuse wiinaga kastetud lapp haige hamba igime peale.

4) Pain expeller. Seda rohtu saab ühes pruukimise õpetusega igast aptegist ehk aptegi rohtude kauplusest.

5) Üht hamba valu rohi mõib kergeste ka ise valmistada. Võta kaks pentäit värsket teelehta (Wegerich), pane nad pudeli sisse, wala sinna kaks weiniklaasi piiritust peale, pane pudel forgi alla ja püüa kätte ehk sooja abju peale. Raputa teda aga ka sagedaste ümber. 10 püüa pärast wala see wedelik walgest kustutamise paberist (Löschpapier) läbi ja pane hea pudeli sisse lõwaste forgi alla. Seda tinkturi wala piisake punwilla peale ja pista õõnsa hamba sisse. Ühtlasi wala 4 tilka poole weiniklaasi wee sisse ja võta sellest 10—16 minuti järele üks theelusika täis sisse.

Sagedaste aitab hamba valu juures ka sage Baldriani ja kanalille thee (Camillenhee) joomine. Sagedaste tuleb hamba valu määratud aegade ehk tundide järele unesti. Siis võta 2—3 tundi enne seda kase tunni järele itka üks kinniini libluse (Chininpastille) sisse. Seda rohtu on igas aptegis saada.

Hamba valu ja õõnsaid hambaid mõib, kui lapsest saadit peale hakatakse, kergelt enesest eemal hoida. Iga püüwane suu ja hammaste pesemine ei lase lõõgiriismeid suus mädanema minna, mis läbi hamba rikkujad elukafesed sünnivad. Zuba lapsi piab sunnitama, iga lõõma aja järele oma hambaid puhastama. Selle jaoks mõdetakse abtake hari, mida puhastatakse piirituse ehk Kölni weega (Eau de Cologne) niisutatakse. Hamba puhastamise pulbris ei tohi mitte jagust olla, mis hapud on ehk hapandust sünnitada mõiksid.

Et halba haaju suust kautada, on tarwis suud ja hambaid hoolega puhastada. Peale selle on veel tarwis järgmist suuwett pruukida:

Võta 2½ theelusika täit „übermangansaures Kali“ ühe ¼ toobi wee peale ja hoia seda kinnises pudelis alal. Sellest wala igakordse pruukimise järele nii palju leige wee sisse, kuni see hele punaseks läheb ning loputa selle weega suud.

Järgmist hamba pulbreid tuleb wee sees niisutatult harjaga pruukida:

1) Terwete, tugewate, kollakas walgete hammaste tarwis kaabitse 6 grammi aptegi leepi (medicinische Seife) ja panne sinna 30 grammi kõige paremat pestud kriiti (Schlemmkreide) ja 10 tilka pipermündi õli juure. Aga sinikas walfjate hammaste tarwis võta: 20 grammi süehaput magneesiumi (koblensaure Magnesia), 5 grammi aptegi seebi ja 10 tilka pipermündi õliga (Pfeffermünzöl).

2) Kui suuremat muda ja rämpsu suust ja hammaste küljest ära ajada tahetakse, siis tuleb järgmisel wiisil hamba pulbrit teha. Selle tarwis küsi neid Saksa nimega rohtust aptegist ja lase seal pulber teha:

10 grammi selleks walmistatud austeri koort (Austerschale), 2 grammi peeneks lõigatud kannikese juurt (Weilchenwurzel), ½ grammi kinnatoore pulbrit (Chinarindenpulver), 1 gramm koshentiljet, 2 tilka pipermündi õli.

Hamba igimete põletiku wastu on hea:

5 grammi mirri tinktuuri (Myrrhen-Tinktur), 5 grammi kateku-tinktuuri (Catechu-Tinktur), 50 grammi mädardika piiritust (Vösseltraut-Spiritus), 10 tilka pipermündi õli segatakse ja walatakse sellest 20 kinni 25 tilka, klaasi wee peale ja wirutatakse sellega iga poole tunni järele suud.

Hamba paised.

Hamba paised tulewad halwa hammaste juure külge. Kui lähab, siis lase niisugusel korral hammas wälja tõmmata, seda on kõige parem siis teha, kui paise veel alles on. Kui seda aga mitte ei taheta teha, siis pandagu lõbki lõigatud rosnamari ehk pool wiigimarja, mis piima sees keedetud, itka jälle unesti paise peale, kuni see lahti lähab. Siis suru mada hästi wälja ja loputa iga weerand tunni järele leige weega suud. Weele tuleb ka natuke puhast piiritust juure tilgutada.

2. Warba sisse kaswanud küüs.

Wõta teraw klaasi tükk ja kaabitse sellega küüs pikuti kesspaigast õhukeseks, lõika siis küüne otsa seest kääruksene wälja, nii et mõlemad nurgad pikemaks jääwad. Kui küüs oma mõlemate pooltega juba liha sisse on kaswanud, siis lõista teda ettevaatlikult luust pilwa otjakesega ülesse ja pista sinna kohale karboolõlga, tsinksalwiga ehk cold-creamiga märjaks tehtud linane narmas alla. Seda uuenda kaks korda päewas, kui haaw terweks saab.

3. Halwaste lõhnawad jalad.

Higistawaid jalgu pese iga päew leige weega, mille sisse 2 toobi peale 1 lusika täis lõhnawat äädikat (aroma-tischer Essig) ehk $\frac{1}{2}$ theelusika täit salitsiili haput pantakse. Kui palju mitte nii peseda ei saa, siis pese neid iga õhtu natuke lõhnawa äädikaga. Peale seda ptab iga päew soe-
tist mahetatama ja enne seda nende sisse natuke järgmist pulbrit riputatama:

Wõta 90 jagu peeneks õerutud talkumi, 3 jagu jõunjahu (tärklisi), 7 jagu salitsiilhaput.

Seda pulbrit wõib ka halwaste lõhnawate kaenla aukude wõi õlaaluste higistamise wastu pruukida. Higistawaid õlaalusi wõib ka igapäewase pesemise järele glitseriin-mandli-leetetega (Glycerinmandelfleie) tolmutada.

4. Rõrwetuste ehk põletuste wastu.

Kui sa haput, raswast ehk maaratand toitu oled söö-
nud, siis tunned sa sagedaste, et kõhuist põletawad ja soojad wedelikud rindu ehk kurguni ülesse tulewad. Selle wastu wõta üks theelusika täis süehaput magneesiumi (Rohlensaure Magnesia) klaasi weega sisse; wõid ka kuiwa magneesiumi wõtta. Ära pruugi raswast ega haput sööki ega ka haput jooki, joo sagedaste Selters'i wett ehk kui seda ei ole, siis sooja, aga mitte leiget wett.

Hobuse lõua tõbi, lõual olemine, pea taud ehk nõlg.

(Druse syn. Drüse, Catarrhus glandulosus.)

a) Haigus ise.

Nimetatud haigus on hobuse hinaamise nõuude (orgaa-nide) kätte-naha, ila- ehk lima-naha põletik wõi katarr (Catarrh). Selle haiguse juures jääwad enam ehk wähem ka kõri sõlme ümberkaudsed kaela rahud (tiirud ehk lõua tiirid) haigeks. Kui limanahk haigeks jäänud, siis tungib haiguse ila kergeste toiduwedeliku soonekestesse (Lymphgefäße) ning jõub siit kaela rahudesse wõi tiirudesse ja sünnitab seal ning ümberkaudses libas põletiku. Hobuse juures laguneb se haigus iseäranis kergeste laiale, sest et temal palju niisugasti toiduwedeliku nõuukesi on. On hingamise nõuude lima-nahk selle põletiku kätte haigeks jäänud, siis sünnitab ta rohkem lima, kui loomulik. Esite on se lima wedel ja selge, lähäb aga paari päewa jooksul paksuks ja walfjas-kollakaks ehk roheliseks. Põletik ise laguneb nüüd üle kõikide pea sees olevate lima-nahkade ja ka weel üle silma naha laiale. Rõha on eiotfa walus ja kuitu, lähäb aga pärast poole kergemaks. Lõuahaike hobune on ena-miste ikka palawikus, tihti ka eiotfa uimane. Rõrisõlme ümber olevate kaela rahude põletik sünnitab oma ümber-ringis paistetust, kus juures nimetatud kaela rahud (drüüfid) enamiste mädanema lähäwad.

Rõige rohkem tuleb see haigus noorte (1—3 aastaste) hobuste juures ette, ja iseäranis weel niisuguste juures, kes muidugi lõdwa loomuga ja selle juures weel ära ehitatud on, ka on see haigus kões olewa hambawahetuse juures kargedawam, kui muidu. Tuleb nüüd see haigus ülewal nimetatud tunni-märkidega nähtawalle ja kesta-wad need märgid mõni päew ilma muude haigusemärki-deta eadst, siis on haigus liht lõua tõbi (Catarrhus glandulosus regularis) ja ei ole waja teda palju kartta.

b) Haiguse arstimine.

Lõuahaigetelle hobustelle antagu nende teraemaks paranemiseks harilikku toitu edasi, hoitagu neid aga lõwaste tolmuse eht weel foguni hõlitand toidu eest. Soof olgu wilu kunni leige ja puhas, õht olgu kuiw puhas ja wärste. On ilm pehme, siis jalutagu haiget looma. Haiget hobust tuleb hoolega tõmbama tuule, nifamuti külmeta-mise kui bigistamise eest hoida. Näitab tõha nimelt effotfa loomale hästi kuiw ja walus ole-a, siis lastagu teda paar kunni kolm torda päewas palawat wee ouru $\frac{1}{4}$ tund kunni 20 minutit sisse hingata. Pärast roole lühendab haiguse aega kadaki okaste ja maria nina tõrwa suits ning terpentini õli (soofawa õli) auru sisse hinga-mine. Plats lõua alune paistetud laaline ja lõwa olema, siis hauutatagu teda alalise niiske sooja sees, kunni üks paistetand koht pehmeis lähäb ja tublu moodi ülestõuseb. Seal on mäda sees; see koht lõiaatagu lahti, ning see läbi saab haige loom suurt tergitust. Lõiaatud haaw tarmitab aga alalist sooja weega puhastamist. Plats haigus nüüdgi weel üle kolme nädala kestma eht tulek-siwad mõned iseäralised haiguse märkeid weel juure, siis nõutagu tõeste õpetatud arsti abi, kes siin enamist itta mõjuwalt aidata võib.

Zoomatohter M. T.

Weise punase tõbi (punase kusemine).

(Blutharnen, Haematuria.)

a) Haiguse tundemärkid:

Zooma terwis on haiguse aluses üleühtse weel kau-nis hea; ta sööb, joob ja näeb üleühtse kui terve loom wälja. Zoomulil wesi (kusi) on aga enam eht wähem punaseks läinud, kunni ta täitsa weretarmaliseks jääb. Tõhti tulewad ka weebitmise (kusemise) juures ter-wed taretanud were tüfid nähtawale. Zoom heidab sagedamine wett, kui loomulil ja näitab talle see toimetus

walu sünnitama. Warsti lähleb haigus rängemaks; loom ei söö enam, aga joob weel. Jäeb itta nõrgemaks, kunni ta ülestõusemise tarwis wiimaks mõimetuks jääb ning võib sellwiisil paari päewa kunni nädala jooksul surra.

b) Haige looma rawitsemine.

Esimene ja pea tingimine on, et haigele loomale tema siamaalest toitu enam edasi ei anta. Enamist tuleb see haigus juwel Mai ja Juuni kuul ette, kus loomad tarja-maal käiwad. Siis piawad nad todu jäetama ja piab neile üksi kuiwa toitu (heinu) süüa ja külma wett juua antama. Peale seda piab neile tihti (iga 2 — 3 tunni pärast) külma wett selja ja ristluude peale kallatama.

Selle tõbe wasta võib tõhti hapusid ja tofufõmbawaid rohtusi anda, muidugi mõista, nii rohkest weega segatud, et nad looma suud ega neelmise ja seedmise riistu ära ei põleta. Neil rohtudel on aga kõigil see paha omandus, et nad ummutsust sünnitawad, misle kätte üleühtse suurem osa loomi punase haiguseks surewad. Sellepärast tuleb itta hoolt kanda, et loom selle haiguse ajal ennem tõhust lahti eht wedel on. Selle tarwis antagu loomale päewas paar torda üks weerant naela korruga Glauber'i soola (Natrium sulfuricum crystallisatum) ühe toobi weega eht aga, mis weel parem, kui ta natufene tallim on, riitsi-nusõli (Oleum Ricini) üks tortel, poole tortli lambiõli eht petrooleumiga segatud, päewas üks tord korruga sisse.

Kui ja kellel aga võimalik, muretjegu omale aptegist järgmist rohtu järgmise sedeli järele:

Rp. Pulv. rad. Tormentillae

„ Alum. crudi aa 210,0

„ Natrii sulfurici cryst. 450,0.

Sellest pulbrist piab tõbe kangeuse ja looma koha suu-ruse järele üks kunni kaks leeme lusika täit kaks kunni neli tord päewas poole toobi weega sisse antama. Plats siiski karta olema, et loom ummutsuses on, siis antagu talle

arwata 1¹/₂ kortelit riitsinusõli, ühe korteli petrooleumiga segatud, korrage sisse.

Kui sellesugust rohitemist hoolimata, loom kolme päewa jooksul ei piats juba märka ehk hulga paranenud olema, siis piab wiibimata õpetatud loomatohtri enese käest abi otsitama.

(Meelejahutajast wõetud.)

Loomatohter M. T.

Mis talmud *) abielu üle ütleb.

1. Kes abielusse ei heida, ei ole „inimese“ nime väärt; ühtki inimene elab ta ilma rõõmuta, ilma õnnistusteta ja ilma õnnetata; sest esimeses Moosese raamatus seisab: „Jumal lõi mehe ja naise, andis neile „inimese“ nimelise, ja õnnistas neid.“

2. Silita naist jälle parema käega, kui sa teda pahemaga kurwastafid.

3. Kes naise raha pärast wõtab, saab üleannetumad lapsed.

4. „Kes on rikas?“ — Kell „ilus naine on,“ s. o. „ilusa“ meelega, sest nenda üteldakse Saalomoni tarkuse raamatus 31. peatükis: „Tühi on mõnu, ilu on petus, — paljalt üks jumalakartlik, wooruslik ja hea eluwiißidega naine on tiidu väärt.“

5. Kui naine heade eluwiißidega ja wooruslik on, siis on ta õitsewa wiinapuu sarnane, kes kõige ilusamat wilja ja kõige kallimaid kobaraid walmistab, kellest wiina tehakse, mis Jumalat ja inimesi rõõmustab (Psalms 104, 15), nii laulab ka Daawet: „Su naine kui haljendaw, kobarates wiinapuu su kõrwal; su lapsed kui õlipuu oksad su laua ümber — see on jumalakartliku mehe õnnistus!“

6. Rahu on abielu nurgakivi.

7. Kui abikaasad wooruslikud on, elab Jumal nende keskel ja õnnistab neid.

*) Talmud tähendab õpetust. See raamat on Juutide usu-
lise ja kodanduse eluse puutuwate digustelliste kirjade kogu.

8. Kes oma naist kui iseennast armastab ja teda auustab enam kui iseennast, kes oma poegi ja tütreid otse-
lobest, õiget teed juhatab, ja nad õigel ajal abielusse saadab — see on see mees, kellest püha kiri ütleb: „Sa wõid julge olla, et ala rahu ja rõõm sinu telgis on, ja kui sa oma elumaja läbi waatad, siis saad sa leidma, et sull midagi ei puudu!“

9. Ikka mõtelgu mees selle peale, kudas ta oma naisega auusal wiisil ümber wõib käia, sest temale tänab maja kõige ehte oma õnnistust ja õnne.

10. Rabbi Akiba ütles oma kaaskodanikele: „Auustage oma naist, sest neile tänate teie oma auu!“

11. Inimene sõõgu ja joogu wähem kui ta warandus lubab, ta käigu oma waranduse järele riidis; aga oma naist armastagu ja auustagu ta enam kui oma wara.

12. Igamees hoitku end, oma naist kurwastamast, sest kergeste tulewad talle wisarad silmi.

13. Kõige auuwäärilisem naine on see, kes oma mehe tahtmist oma enese hea pärast täidab.

14. Üks kure naine on kui üks päew wihma (mõned ütlewad: „on pahem kui kolm päewa wihma;“ wanasõna).

15. Selle elu ei ole kellegi elu, kes naise walitsuse all seisab; aga see, kes naise walitsuse all seisab, on sest ise süüdlane.

16. Kellel on juba siin ilmas põrgu käes? — „Kurja naise mehel.“

17. On su naine weike, siis kumarda ja sofiõta talle kõrwa sisse; s. o. ära tee midagi, ilma enneseda naisega nõuupidamast; ära lobiõ aga ka mitte liiga palju, ei ka oma enese naisega, sest sa takistad end seeläbi oma toimetusest ja wõiksid omale ka õnnetust kaela tuua.

18. Kui naisel ka sada ümmardajat oleks, ta piab ikka ise tööd tegema, sest laiskus wiib pillamisele ja on ikka iga xatu algus.

19. Kui mehel naine sureb, keda ta tõeste armastanud, siis on tall, nagu oleks tema tempel — tema terwe pühadus ärahawitatud saanud; maailm lähäb talle korrage pimedaks.

20. Seal, kus palju naisteline abielu on, seal on ka palju ebausku majas, sest mida enam naisi kellelgi on, seda enam ebausku on tal majas (waata tarka Saalomoti).

21. "Sinu pojad ja tütreid antakse ära mõra rahwa kätte" — seisab pühas kirjas. Selle all arwab talmud mõrasta ema, kes oma hooli mõtetud lastega nende oma kodu kui mõrastega ümber käib.

22. Kes oma noore tütre kogu pärast wanale mehele paneb, see teeb Moosese kogu wastu pattu: "Sa ei püa oma tüttart mitte teutama." Meie targad arwawad ka Moosese kogu sõna selle mehe kohta kätima: "Zumal ei taha temale mitte andeks anda" (et tema oma enese tütre wastu pattu tegi).

23. Enne 18 aastat et ole keegi abieluks küps.

24. Kes oma tütre omakasu pärast übele harimata, toorele inimesele mehele paneb, see wiiskab oma enese lapse finnistutult übele lõwile saagiks ja söögiks ette.

25. Üks tark Juuda mees pani kõige wõgaduse kujukse ühe wäga ilusa tüdrukut, keda ta kõrwast tähele pani, kui see oma igapäewast palwet pidas, mis nii oli: "Maailma Issand! Sa oled maa ja taewa loonud; sinu maa peal on aga niisamuti palju kui wõrukslikka inimest. Oh, oleks see su püha tahtmine, et minu ilu kedagi patule ei kihutaks."

Kalendri nali.

1. Suured jalad.

Beike linna lapsuke kuulis ema külastusega rääkima, kudas ta eile linnas elajate poes elewanti näinud. "Oh ta jalad olidwad suured, hirmus suured!"

Beike pojake kuulab seda juttu kitis kõrwadega ja wastab siis äkki:

"Kas olidwad weel suuremad mamma, kui sinu jalad!"

2. Hea nõuu.

Ühel rikkal tsel mehel oli kaks agarat poega. Mõlemad noored mehed armastawad ühte kenat ja wiisakat

neitut. Isa tegi seega poiste wabel rabu, et ta mõlemad ära kaugele maale mõneks ajaks reisi peale saatis ja lahke piiga ise omale kosis.

3. 2 kord 1.

Koolmeister: Mats, kui palju on 2 kord 1?

Mats: Seda ma ei tea.

Koolmeister: Koh, waata! Kui ema sulle 1 wõileiwa annab ja weel 1 ja sina nad mõlemad ära sööd, mis siis on?

Mats: Siis on seekord küllalt.

4. Wahe.

Küsimine: Missugune wahe on sõitja ja wanri wabel?

Wastus: Padi.

5. Küsimine.

Kui 1 hobune tunnis 10 wersta ära jookseb; mitu wersta jooksewad selle järele 9 hobust tunnis?

6. Koguni liht asi.

Ühe walla talupojad tuliwad ennemuiste ühe mõisa herra juure teutegemise asjus fergitust paluma. Mõisnik ütles labaste:

"Koh, lapsed, mis teie siis nüüd tahate?"

Talupoegade kõneleja algas: "Isa, meie soowime, et sa meie käest midagi ei tahaks."

7. Rõhn roman.

Juut Itzig Kompelmanu Rebus oli pika romaani läbi lugenud. Tema emand küsis kohe, kudas see uus luuletus talle siis ka meeldinud.

"Nes see om! Ai wai! See lugu ei ole kellegi illes lugu!"

"Kas need peig ja neid ei saanup üksteise omele?" küsis emand.

"Nes ei saanup!" wastas Rebus, "aga selle juures ei pele mitte pantud, kui palju olep saanup raha kaasa."

8. Pahandus.

Kõrtsi wõeras (küüb kõrtsmiku käest): Ütelge mulle, kõrtsi papa, kas selle wiina sees siin on wett?

Kõrtsmik: Kas t'e siis ise aru kätte ei saa?

Kõrtsi wõeras: Ei saa!

Kõrtsmik (wihaselt): Noh, mis t'e siis küsite!

9. Worst worsti wastu.

Saarlane lõi Loigu talu koera labidaga maha, ja futi mees sellespärast lohtusse.

Kohtumees: Kuule, Priidu, miks sa selle koera maha lammutasid?

Priidu: Miks tua siis mind näksas!

Kohtumees: Kas sa ei oleks mõinud teda labida warrega hirmutada; miks sa nii jõledaste kohe lammutasid?

Priidu: Wõi jõledaste lammutasin! Kas tua, furi waim, mind siis sabaga näksas?

Tarkuse sõnad.

Kui sa ise päikest näha ei taha, siis mine warju alla, aga ära rifu mitte nende rõõmu, kes päikese paistel on.

Kes enam kahetseda ei wõi, see ei kõlba enam maa peale ega taewasse.

Mitmesugused usutunnistused on Jumala ees üksi kui mitmesugused feeled.

Usuga on lugu niisamuti kui terwisega; mida enam keegi tarwis armab olewat sest rääkida, seda vähem tall teda on. Üks on jüdame terwis. Ükski arst ei tohi ennast siin wägise pakkuda. Mõnele hinge arstile piab üteldama: Häda sellele, kelle läbi pahandus tuleb!

Kättemaksmine on nõrga hingede parandus, tugewas rinnas ei ole temal mitte aser.

Kelleks inimesel julgust on, selleks leiab ta ka nõuu. Laiiskus on kuradi pea padi.

Iga inimese sees on natuke igast inimesest.

Tõel on paljalt üks farm, walel mitu.

Kes armastuse üle järele mõtleb, ei see enam armasta.

Kewade on armastuse elu, ja armastus elu kewade.

Glad sa armastusele, siis elab igawene kewade su sees.

Raamatud on prillid, mille läbi maailma waadatakse.

Lase end painutada, aga mitte katki murda.

Üks loot ettemaarmist on parem kui üks nael awitamist.

Üks asjata elu on warajane surm.

Üks aiuus kuu teeb mõniford inimese wanemaks kui terve aasta.

Kõige enam umbrohtu kannab rammus muld.

Kes mitte maa peal ei tunne omal isamaad olema, sell ei saa ka trewas taewast olema.

Seal ei puudu mällalgi rõõmu, kus tööd, korda ja truust armastatakse.

Mis sa surmuid mehi veel auustad, kui sa neid elu ajal ei auustanud!

Meie „Gestirahwa Kasuline Kalender“

on juba mitmest aastakümnest saadit Eesti rahwa seas suure lahkusega wastu wõetud saanud ja meie loodame, et see lahkus ka tulewal aastal (1887) tema wastu elule jääb. Oma tänu niisuguse lahke wastu wõtmise pärast saame meie praeguse Kalendri wälja andmise juures seeläbi tema pruukijate wastu ülesse näitama, et meie iga 100 ära müüdnud kalendri peale ühe auuhinna wõi prämia anname. Iga 1887. aasta „Gestirahwa Kasulise Kalendri“ nime lehe peal on number; kunni 1887. aasta juuni kuuni saawad auuhindade wõitjate numrid ajalehes teada antud. Auuhinnad saawad loosi läbi ära jagatud ja wõiwad wõitwa numbriaga Kalendri nimelehe siksesaatmisel 1887. aasta jooksul Tartus H. Laakmanni raamatu poest wastu wõetud saada.

Wõitjad wõiwad iga wõidunumri eest ühe eksemplari wiimise lehekülje peal seiswatest raamatutest wäljawalida:

Kristuse wiimsest tulemisest ja Tema auurilgist Maa peal. Meie Issanda ja Onnistegija Jeseuse Kristuse 30-aastane waitne ello-aeg. Naeste palwe raamat. Palwuse seemne terafese. Pontius Pilatus. Ristirahwa pühade linn. Tule ja wata! ehk Juhataja uue Testamenti tundmisesse. Ustlikko surma woodi ehk Ristiinnimesse wiimne teekond. Üks koddoo palwuse ramat. Weite iggapäewane palweramat. Grammatik ehk õpetus Saksakeelt õigest rääkida. Mõistliku rehkendaja tarwilisemad õpetused. Õpetus kooli-pidamisest ning laste kasvatamisest. Risti-ussio õppetud. Täielisem Saksakeele õppetuse juhataja. Keiser Aleksander II. ja tema walitsuse aeg. Sääduis üleüldise wäeteenistuse üle Wenemaal. Wiljapuu, rahwa sõbradest wiljapuu armastajatele soowitud. Küla leib, laulud. Väene lillaad, 25 uut ajalikko laulo. Die-kuu ja külm elu maanteel. Andersoni ennemuistjed jutud. Ebausu rumalus ja sõruse toorus. Helmut ja Aureelie, ehk Kaardimoori tõsine ettekuulutus. Jüman Shamiil, Tšerkeside wüürsti poeg ehk wäitene sõawang. Sõulu õõ. Sulge ja truu. Jutustused Hommitumaalt. Kaks kofilast, isa ja poeg. Kangelaelus tautab. Kuld põrnik. Looduse lood lastele. Lübitene seletus Kalewipoja laulude siisust. Luigetik. Ma-rahwa laste-sõber. Mehhiito maa arawõitmine. Morando Morandini. Notre-Daame tellalõõja. Onnetus toob ka õnne. Pariisi mässajad. Pere tüttar ja waene laps. Pildid Pohla sõjast. Riitas ja waene wend ehk kurbduse järele tuleb rõõm. Sinu riik tulgn meile. Üks lõks päewakire püüdmiseks. Üks sõddiminne Indianide wasta. Uus paradiis ehk armsad jutustused hinge kasuks. Wahwa wägimehe Prantsil Wentfiant ja ilusa kuninga tütre Kentiweena armastuse ja elu lugu. Warastatud laps. Wilhelm, wana ja noorele pääwa raskuse jahutuseks. Soome keele õpetus. Üks aratamine järelemõtlemisses püha Issameie palwe üle. Terwise mõti. Meie usu-isa Dr. Martin Luterus. Gustaw Waasa ehk kuningas ja talupoeg.